

Jurij Perovšek

Slovenec postane prvi Celjan

*Izvolitev dr. Jura Hrašovca (1858–1957) za župana leta 1921 in njegovo vodenje mesta Celje**

PEROVŠEK, Jurij, dr., znanstveni svetnik, emeritus,
Andraž nad Polzelo 398, SI – 3313 Polzela,
jurij.perovsek@gmail.com

929Hrašovec J.
352.075.31(497.431)"1921/1927":929Hrašovec J.

SLOVENECE POSTANE PRVI CELJAN

Izvolitev dr. Jura Hrašovca (1858–1957) za župana leta 1921 in njegovo vodenje mesta Celje

Prvi slovenski župan Celja dr. Juro Hrašovec (1858–1957), ki je mesto vodil v letih 1921–1927, je zaznamoval življenje Celja že v avstrijski dobi in nato do konca prve jugoslovanske države. V času njegovega županovanja so v Celju uredili ceste, obnovili mostove in javne zgradbe, postavili moderno javno razsvetljavo, odpirali nove mestne dele, uredili mestne finance ter občinska podjetja postavili na trdno in samostojno podlago. V celjskem občinskem svetu je deloval do leta 1935, skozi ves čas prve Jugoslavije pa je bil dejaven tudi na številnih društvenih in drugih področjih ter kot odvetnik. Kot prvi slovenski izvoljeni ter zgleden in zanesljiv upravljalec mesta ima v razvoju Celja zgodovinsko vlogo, vpeto v slovenski emancipacijski proces po razpadu habsburške monarhije in graditev slovenske tvornosti po prvi svetovni vojni.

Ključne besede: Mestna občina Celje, prvi slovenski župan, dr. Juro Hrašovec, županovanje 1921–1927, Jugoslovanska demokratska stranka/Samostojna demokratska stranka

* Raziskava je bila opravljena v okviru raziskovalnega programa št. P6-0281 Idejnopolični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju, ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

PEROVŠEK, Jurij, PhD, Scientific Advisor, Emeritus,
Andraž nad Polzelo 398, SI – 3313 Polzela,
jurij.perovsek@gmail.com

929Hrašovec J.
352.075.31(497.431)"1921/1927":929Hrašovec J.

A SLOVENIAN BECOMES THE FIRST MAYOR OF CELJE

*The election of Dr Jura Hrašovec (1858–1957) as mayor of Celje in 1921 and his legacy***

The first Slovenian mayor of Celje, Dr Juro Hrašovec (1858–1957), who led the city from 1921 to 1927, had already exerted an influence on the life of Celje during the Austrian era, and this continued until the end of the first Yugoslav state. While he was in office, the roads in Celje improved, bridges and public buildings were rebuilt, modern public lighting was installed, the city expanded, the city finances stabilized, and municipal enterprises were placed on a solid and independent footing. He served on the Municipal Council of Celje until 1935, and throughout the First Yugoslavia, he was active as a lawyer and in many social and other fields. As the first elected Slovenian mayor and an exemplary and reliable city administrator, he played a historic role in the development of Celje, being involved in the Slovenian emancipation process after the dissolution of the Habsburg monarchy and the construction of Slovenian identity after the First World War.

Keywords: Municipality of Celje, first Slovenian mayor, Dr. Juro Hrašovec, mayoralty 1921–1927, Yugoslav Democratic Party/Independent Democratic Party

** The research was carried out within the framework of the research programme No. P6-0281 Conceptually-Political and Cultural Pluralism and Monism in 20th Century Slovenia, funded by the Slovenian Research Agency.

V Celju postavijo slovensko oblast

Nacionalni boj je v zadnjih desetletjih habsburške monarhije na Spodnjem Štajerskem imel dramatičen značaj.¹ Z njenim razpadom leta 1918 je prišlo do zgodovinskega preobrata, saj se je nemški »trdnjavski trikotnik«, ki se je zdel večen, zlomil.² »Posestno stanje« se je spremenilo in tudi v Celju ni bilo več ovir slovenskemu napredovanju.³ Popolnega nemškega gospostva v mestnem občinskem odboru in s tem radikalne protislovenske politike celjskega nemštva je bilo konec.⁴ Mestna oblast in politika sta prešli v slovenske roke.

Ko se je ob odhodu iz Avstrije 29. oktobra 1918 »Slovenija (...) praznično preoblekla«,⁵ so slovensko oblast v Celju vzpostavili konec oktobra in v začetku novembra 1918.⁶ Vodenje mesta je 6. novembra 1918 prevzel slovenski gerent dr. Miroslav (Friderik) Lukan.⁷ Dan pred tem je odstopil nemški župan dr. Heinrich von Jabornegg, Narodna vlada SHS v Ljubljani pa je vladnega tajnika Lukana še isti dan imenovala za vodjo mestnega magistrata Celje.⁸ Ob slovenskem prevzemu vodenja mesta je bila v Celju velika manifestacija, na kateri naj bi bilo po časopišnih poročilih najmanj 20.000 ljudi.⁹ 9. novembra 1918 je vladno poverjenišstvo za notranje zadeve izdalo naredbo, s katero je Lukan prevzel še zača-

sno vodenje okrajnega glavarstva v Celju.¹⁰ Okrajni glavar je postal 13. decembra 1918.¹¹ Celjski magistrat in okrajno glavarstvo je vodil do 24. marca 1919, ko so na njegovo mesto imenovali dr. Rudolfa pl. Andrejko – Livnogradskega.¹² 7. maja 1919 ga je nasledil vladni svetnik dr. Leopold Žužek.¹³

Žužek je gerentske posle opravljal do začetka rednega poslovanja občine leta 1921. Uvedeno je bilo po prvih občinskih volitvah v novi državi, ki so bile v Celju in drugih slovenskih avtonomnih mestih 26. aprila 1921.¹⁴ Tedaj je politični boj na Slovenskem in drugje v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (Kraljevina SHS) že dalj časa potekal z vso silo. Stranke so svojo moč izmerile na volitvah v Ustavodajno skupščino 28. novembra 1920, nova priložnost za politični spoprijem pa so bile občinske volitve in z njimi povezan politični razvoj v mestu. V Celju so ga ob občinskih volitvah opredeljevali vsi trije tradicionalni slovenski politični tabori – katoliški, liberalni in marksistični. Katoliškega je predstavljala Slovenska ljudska stranka (SLS), liberalnega sta predstavljali Jugoslovanska demokratska stranka (JDS) in Narodno socialistična stranka (NSS), marksističnega pa zaradi prepovedi delovanja Komunistične stranke Jugoslavije (KSJ) le Jugoslovanska socialnodemokratska stranka (JSDS).¹⁵ Tudi Nemci zaradi tedaj še obstoječe prepovedi političnega delovanja na občinskih volitvah leta 1921 niso sodelovali.¹⁶ Strankarski boj je potekal zgolj na slovenski podlagi ter njeni idejni in politični vsebini, utemeljeni že v avstrijski dobi.¹⁷

¹ Prim. Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*, str. 7.

² Rahten, *Po razpadu*, str. 205. O nemškem »trdnjavskem trikotniku« glej Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*.

³ O vprašanju nacionalne diferenciacije, nemškega »posestnega stanja« in nemško-slovenskega nacionalnega spopada na Spodnjem Štajerskem od druge polovice 19. stoletja dalje glej: Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*; Čuček, *Svoji k svojim. Posebej o nemško-slovenskih odnosih v Celju in njegovi okolici* glej: Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*, str. 95, 96, 99, 112, 122, 153–154, 177–178, 191; Čuček, *Svoji k svojim*, str. 71, 74, 76, 77–83, 85–89, 98, 99, 101–103, 110–114, 116, 129, 152–154, 156.

⁴ Prim.: Cvirn, *Celjsko nemštvo*, str. 116.

⁵ Nova doba, 9, 8. 9. 1927, št. 101, Podatki o razvoju okoliške šole v Celju, str. 3.

⁶ O tem glej podrobneje Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 313–314; Kregar, *Upravni razvoj Celja*, str. 57–58; Perovšek, *Slovenski prevrat 1918*, str. 96–97; Rahten, *Po razpadu*, str. 69–71.

⁷ Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 314.

⁸ *Deutsche Wacht*, 43, 9. 11. 1918, Nr. 45, Rücktritt des Cillier Gemenderates – die Stadtgemeinde von der slowenischer Regierung übernommen, S. 1; Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani, 1, 6. 11. 1918, št. 2, Naredba poverjenišтва za notranje zadeve, str. 3.

⁹ Rahten, *Po razpadu*, str. 70–71.

¹⁰ Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani, 1, 12. 11. 1918, št. 5, Naredba poverjenišтва za notranje zadeve, str. 9.

¹¹ Sejni zapisniki Narodne vlade SHS v Ljubljani in Deželni vlad za Slovenijo, 1, str. 186; Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani, 1, 18. 12. 1918, št. 24, Izpremembra v osebju, str. 51.

¹² Sejni zapisniki Narodne vlade SHS v Ljubljani in Deželni vlad za Slovenijo, 2, str. 72; Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, 1, 4. 4. 1919, št. 71, Izpremembra v osebju, str. 227.

¹³ Sejni zapisniki Narodne vlade SHS v Ljubljani in Deželni vlad za Slovenijo, 2, str. 199; Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, 1, 8. 5. 1919, št. 89, Izpremembra v osebju, str. 300.

¹⁴ Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, 3, 26. 3. 1921, št. 32, Razglasi drugih uradov in oblastev, str. 173–174.

¹⁵ Prim.: Perovšek, *Celje in politične razmere*, str. 36.

¹⁶ Prim.: Čuček, *Svoji k svojim*, str. 145.

¹⁷ O slovenski strankarski politiki na Spodnjem Štajerskem pred razpadom habsburške monarhije glej: Rozman, *Socijalistično delavsko gibanje*; Goropevšek, *Štajerski Slovenci*; Stavbar, *Politik Vekoslav Kukovec*.

Dr. Juro Hrašovec (Muzej novejšje zgodovine Celje,
foto Josip Pelikan)

V 32 članski celjski občinski svet so izvolili predstavnike vseh strank, ki so nastopile na volitvah – SLS, JDS, NSS in JSDS. Od 813 udeležencev volitev je največ – 304 glasove dobila JDS;¹⁸ stranka je med svojimi kandidati posebej opozorila na organizatorja slovenskega obrtništva in narodnega, kulturnega, prosvetnega in političnega delavca Ivana Rebeka ter odvetnika dr. Jura Hrašovca, tista med demokratskimi možmi, ki so se »že skozi desetletja borili za slovenski značaj Celja«.¹⁹ JDS je sledila JSDS, ki je dobila 265 glasov, NSS in SLS pa sta dobili 136 oziroma 108 glasov. V »prvi slovenski, od ljudstva izvoljeni občinski zastop«, so izvolili 12 pripadnikov JDS, 10 pripadnikov JSDS, 6 pripadnikov NSS in 4 pripadnike SLS.²⁰ Na prvi seji občinskega sveta, 18. maja 1921, je na županski

volitvi po dveh glasovanjih, ko je vsaka stranka dala glasove le svojemu kandidatu in noben ni dobil zadostnega števila glasov, prišlo do ožje volitve med pripadnikom JDS Hrašovcem in pripadnikom JSDS Francem Korenom. Z glasovi JDS in NSS je bil izvoljen Hrašovec. Za podžupana pa je bil prav tako z glasovi JDS in NSS izvoljen narodni socialist Karel Žabkar.²¹ Po izvolitvi župana in podžupana sta se JDS in NSS povezali v Narodnem bloku in tvorili delovno večino.²²

Ob Hrašovčevi izvolitvi je glasilo celjske JDS *Nova doba* z zadoščenjem zapisalo, »da je izvoljen prvim slovenskim županom v Celju mož, katerega ime je tesno zvezano z zgodovino naših nacijskih bojov v Celju v zadnjih desetletjih, obenem mož globokega vpogleda v naše razmere in poznanja gospodarskih potreb mesta in prebivalstva«.²³ Tudi vodilni demokratski politični list *Jutro* je z zadoščenjem poročalo, da je bil za celjskega župana izvoljen »naš odlični prijatelj g. dr. Juro Hrašovec. Nekdanja, nemška trdnjava je dobila v njegovi osebi prvega slovenskega župana, moža, ki bo znal z isto vnemo čuvati narodni značaj naše prijazne savinjske prestolnice, kakor bo vedel upoštevati velike njene razvojne možnosti in skrbeti, da процvita gospodarsko in kulturno.«²⁴ O Hrašovčevi izvolitvi za župana sta v liberalnem taboru poročala tudi narodnosocialistična *Nova pravda* in glasilo Samostojne kmetijske stranke *Kmetijski list*. *Kmetijski list* je ob tem poudaril, da je Hrašovec »prvi slovenski župan v Celju, zato ga tudi mi prav toplo pozdravljamo«.²⁵ O njegovi izvolitvi je poročal tudi katoliški *Slovenec*,²⁶ v marksističnem taboru pa se je oglasil socialno-demokratski *Naprejš*; komunistični tisk zaradi že omenjene prepovedi delovanja KSJ tedaj ni izhajal. Socialno demokracijo je hudo zbodla narodno-socialistična podpora Hrašovcu, zaradi katere je

¹⁸ *Nova doba*, 3, 28. 4. 1921, št. 50, *Celjske novice*: izid občinskih volitev v Celju; razmerje glasov.

¹⁹ *Nova doba*, 3, 7. 4. 1921, št. 41, *Kandidatna lista Jugosl. dem. stranke za občinske volitve v Celju*, str. 2, 26. 4. 1921, št. 49, *Someščani!*, str. 3.

²⁰ *Nova doba*, 3, 28. 4. 1921, št. 50, *Celjske novice*: razmerje glasov; novi občinski odbor v Celju, str. 2.

²¹ *Nova doba*, 3, 19. 5. 1921, št. 58, *Volitev župana in podžupana v Celju*, str. 3, 21. 5. 1921, št. 59, *Beseda k županski volitvi v Celju*, str. 1.

²² *Nova doba*, 3, 21. 5. 1921, št. 59, *Beseda k županski volitvi v Celju*, str. 1; Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 326.

²³ *Nova doba*, 3, 21. 5. 1921, št. 59, *Beseda k županski volitvi v Celju*, str. 1.

²⁴ *Jutro*, 2, 19. 5. 1921, št. 117, Ljubljana, 18. maja, str. 1.

²⁵ *Nova pravda*, 2, 21. 5. 1921, št. 19, *Slovenija*, str. 2; *Kmetijski list*, 3, 26. 5. 1921, št. 21, *Pokrajinske vesti: za župana v Celju*, str. 3.

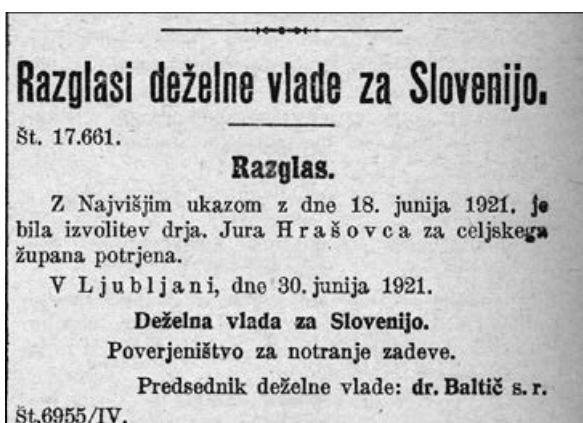
²⁶ *Slovenec*, 49, 19. 5. 1921, št. 111, *Dnevne novice: volitev župana v Celju*, str. 2.

njen kandidat Koren izgubil župansko volitev. »Naš komentar k tej volitvi je kratek«, je zapisal Naprej. »To, kar smo vedno trdili, da so narodni socialisti le rep liberalno-kapitalistične stranke, se je sedaj jasno pokazalo.«²⁷

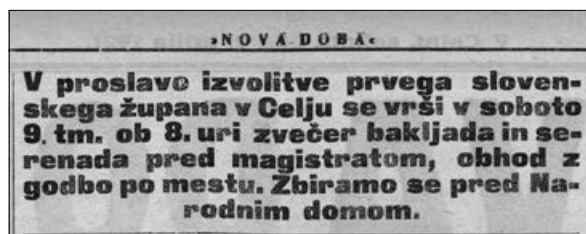
Potem ko je prestolonaslednik Aleksander Karadorđević 18. junija 1921 potrdil Hrašovčevo župansko izvolitev,²⁸ je Hrašovec 9. julija 1921 zaprisegel kot prvi slovenski celjski župan. Na podlagi ukaza Deželne vlade za Slovenijo z dne 30. junija 1921 ga je zaprisegel okrajni glavar in vladni svetnik Leopold Žužek. Žužek je poudaril, da s ponosom sodeluje »pri ustoličenju prvega slov. župana mesta Celje«. Po opravljeni zaprisegi župana in podžupana se je Hrašovec zahvalil dotedanjim mestnim gerentom in med bodočimi nalogami občinskega sveta opozoril na zagotovitev potrebnih sredstev, ki bi brez prevelike obremenitve davkoplačevalcev omogočila delovanje visoko kakovostne mestne uprave za ureditev prostorskih, infrastrukturnih, socialnih in prosvetnih vprašanj. V proslavo Hrašovčeve zaprisege so v mestu zvečer pripravili veliko slovensko narodno manifestacijo. »Z Miklavškega hriba so topiči oznanjali slovesnost trenutka.« Manifestacije so se udeležili sokolska konjenica, železničarska godba, požarna bramba z baklami, pevski zbor, celjska, ga-brska in druge požarne brambe, žensko in moško sokolsko članstvo s sokolskim naraščajem in velika množica meščanov. Manifestanti so se zbrali pred Narodnim domom in se napotili pred magistrat, kjer jim je z balkona spregovoril Juro Hrašovec. »Danes sicer ni državni ali narodni praznik,« je dejal, »a za nas Celjane je danes zelo važen praznik. Saj smo po stoletjih sramotne sužnosti danes definitivno prevzeli to nekdaj tako mogočno nemško trdnjavo. Kako smo bili Slovenci v tem mestu prezirani, posebno na magistratu, kjer so se šopirili odpadniki, mi pa, ki smo si ohranili ponos in značaj, smo bili zatirani in zaničevani. Nemška pesem je odmevala po teh ulicah, mi pa smo morali molčati in se skrivati po stanovanjih. Če pa smo imeli kako slavnost, ni smelo biti godbe, ne slovenskih zastav, niti slovenskih znakov nismo smeli nositi, niti v skupinah in po glavnih ulicah nismo smeli hoditi. Vojaštvo nas je moralo braniti pred napadi nahujskane fakinaže, ki nas je pretepala, opljuvala

²⁷ Naprej, 5, 19. 5. 1921, št. 111, Volitev župana v Celju, str. 1.

²⁸ Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, 3, 4. 7. 1921, št. 75, Razglas, str. 369.

Razglas o potrditvi Hrašovčeve izvolitve za celjskega župana leta 1921 (Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, 3, 4. 7. 1921, št. 75, str. 369. Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje)

Vabilo na proslavo Hrašovčeve izvolitve za prvega slovenskega župana Celja 9. julija 1921 (Nova doba, 3, 9. 7. 1921, št. 79, str. 2. Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje)

in nam razbijala okna in napise. Vse naše pritožbe so odmevale kakor od gluhih sten. Obupavali smo že, ker smo videli, da se vedno bolj potapljamo v nemški povodnji. Bati se je bilo, da nam ugasne zadnja iskra upanja v boljšo bodočnost. Samo sanjali smo še, da pride odnekod pomoč. In te sanje so postale resnica! In tako je prišlo osvobodjenje, katerega posledica je, da so z današnjim dnevom prevzeli Slovenci upravo tega mesta, in da je prej teptana slovenska trobojnica zaplapolala po naših ulicah.«²⁹

»Tebi, celjsko mesto, in Tebi, prebivalstvo, naj velja prvi pozdrav prvega slovenskega župana v Celju!« (...) »Razcvitaj se in napreduj! Raduj se, ker danes obhajaš veliki dan svojega vstajenja! Mesto Celje naj bo vedno imenovano med najlepšimi in najprijaznejšimi kraji naše velike, lepe domovine.«³⁰

²⁹ Nova doba, 3, 12. 7. 1921, št. 80, Slavnostni dan v Celju, str. 1–2.

³⁰ Prav tam. – O zaprisegi celjskega slovenskega župana in podžupana sta poročala tudi Jutro in Slovenski narod. Slo-

Juro Hrašovec in njegov prvi županski mandat 1921–1924

Hrašovec je z županskim delom začel 14. julija 1921, ko mu je okrajni glavar Žužek izročil županske posle.³¹ Tega dne je bila tudi prva seja celjskega občinskega sveta. Na seji so na podlagi razmerja volilnih rezultatov izvolili pododseke občinskega sveta.³² Prišlo je tudi do političnega napada na celjskega župana. V županski volitvi poraženi Franc Koren je Hrašovcu očital, naj bi na manifestaciji ob županski zaprisegi govoril nacionalno šovinistično. To naj bi dokazovala njegova izjava, da so celjski Slovenci pod Nemci stoletja trpeli nacionalni šovinizem. Hrašovec mu je odgovoril, da je »govoril tako, kakor je po svoji vesti kot prvi slovenski župan smel storiti, da on nemškega naroda ni žalil in da nobeden slovenski župan po njegovem mnenju na njegovem mestu ne bi bil mogel drugače govoriti«. Koren se je s Hrašovčevim pojasnilom zadovoljil. Ob tem je povedal, da ga na manifestaciji ni bilo.³³

Prva seja občinskega sveta, na kateri so obravnavali razna občinska vprašanja, je bila 30. julija 1921. Posvetili so se mestnim financam, preureditvi plinarne in tekočim komunalnim zadevam.³⁴ V celotnem prvem Hrašovčevem županskem mandatu je celjski občinski svet obravnaval vsa bistvena vprašanja mestnega razvoja: letne proračune in vprašanja s področja občinske uprave, mestne personalne in pravne zadeve ter investicijska in druga finančna vprašanja, obravnaval je delovanje policije, cestnopolijski red, problematiko mestnih

prometnih površin in prometnih sredstev, posvetil se je vprašanju mestnih stavb in stavbnim ter drugim zadevam, povezanim z mestnim prostorskim načrtovanjem, dalje stanovanjskemu vprašanju, delovanju mestnega vodovoda, plinarne in elektrarne, vključno z razdeljevanjem električnega toka, ter preostalim panogam mestnega gospodarstva in komunalnih zadev. Obravnaval je še tekoča obrtna in gospodarska vprašanja, problematiko tržne uprave in svojih obveznosti do denarnih zavodov, delovanje kulturnih, športnih in socialnih ustanov, mestnega fizikata, pogrebnega zavoda in pokopališča, vprašanje zagotavljanja potrebščin za šolske ustanove v mestu in volitev v mestni šolski svet ter problematiko, povezano s tujskim prometom. Ustavil se je tudi pri vprašanju delovanja obrtno pospeševalnega urada v Celju in urada za zavarovanje delavcev.³⁵ Zaradi nepravočasnega prihajanja posameznih svetnikov na seje občinskega sveta je le-ta svoje delo večkrat začel s časovno zamudo.³⁶

venski narod je poročal še o večerni narodni manifestaciji, pripravljeni ob »dejstvu, da se je Celje po dolgem času trpljenja in ljutih narodnih borb osvobodilo izpod nemškega jarma in si izvolilo svojega prvega slovenskega župana«. (Jutro, 2, 10. 7. 1921, št. 161, Manifestacija v Celju, str. 1; Slovenski narod, 54, 12. 7. 1921, št. 153, Prvi slovenski župan v Celju, str. 3).

³¹ Orožen, Zgodovina Celja, str. 325.

³² Nova doba, 3, 16. 7. 1921, št. 82, Celjske novice: seja občinskega odbora celjskega; vprašanje mestne avtonomije, str. 2, 19. 7. 1921, št. 83, Celjske novice: razdelitev pododsekov v celjskem občinskem odboru, str. 2.

³³ SI_ZAC/0024/002/001/00002, Zapisnik redne seje občinskega sveta celjskega mesta, 14. 7. 1921, str. [6]. Glej tudi: Nova doba, 3, 19. 7. 1921, št. 83, Celjske novice: nacijonalisti ali nacijonalni šovinisti?, str. 1–2; Orožen, Zgodovina Celja, 325–326.

³⁴ Nova doba, 3, 2. 8. 1921, št. 89, Celjske novice: seja občinskega odbora celjskega dne 30. julija, str. 1.

³⁵ SI_ZAC/0024/002/001/00002, SI_ZAC/0024/002/001/00003, SI_ZAC/0024/002/001/00004, Zapisniki sej Mestnega sveta (1921–1923); SI_ZAC/0024/002/001/00005, Zapisniki sej Mestnega sveta (1924). – Z delovanjem celjskega občinskega sveta je javnost seznanjala Nova doba. Glej: Nova doba, 3, 13. 10. 1921, št. 119, Celjske novice: seja občinskega odbora celjskega dne 10. oktobra, str. 2–3; Nova doba, 4, 23. 3. 1922, št. 34, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega odbora, str. 2–3, 18. 5. 1922, št. 56, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega odbora, str. 2, 7. 10. 1922, št. 115, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2–3, 16. 11. 1922, št. 131, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2, 7. 12. 1922, št. 139, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2, 21. 12. 1922, št. 143, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2; Nova doba, 5, 9. 1. 1923, št. 3, Iz proračunske seje celjskega občinskega sveta, str. 2–3, 25. 1. 1923, št. 10, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2, 22. 2. 1923, št. 22, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 3, 19. 4. 1923, št. 44, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2, 7. 6. 1923, št. 63, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2–3, 9. 6. 1923, št. 64, Celjske novice: iz seje celjskega obč. sveta, str. 2, 15. 9. 1923, št. 104, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 1–2, 27. 11. 1923, št. 135, Proračunska seja celjskega občinskega sveta dne 21. tm., str. 1, 29. 11. 1923, št. 136, Proračunska seja celjskega občinskega sveta dne 21. tm., str. 1–2; Nova doba, 6, 22. 1. 1924, št. 9, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2–3, 29. 1. 1924, št. 12, Izredna seja celjskega občinskega sveta 25. tm., str. 2, 8. 5. 1924, št. 52, Celjske novice: seja celjskega občinskega sveta, str. 2, 24. 6. 1924, št. 71, Celjske novice: seja celjskega občinskega sveta, str. 2.

³⁶ Nova doba, 4, 7. 12. 1922, št. 139, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2; Nova doba, 5, 25. 1. 1923, št. 10, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str.

Župan Hrašovec se je tudi osebno posvetil posameznim vprašanjem. 10. avgusta 1921 je obiskal ministra za socialno politiko dr. Vekoslava Kukovca in se z njim pogovarjal o zadevah mestnega gospodarstva.³⁷ Vodil je stanovanjski urad in 24. januarja 1922 sklical posvet o stanovanjskem vprašanju. Na posvetu so opozorili na nujno rešitev tega vprašanja in izvolili akcijski odbor z nalogo oblikovati predloge za zidavo novih stanovanj in jih predložiti občinskima svetoma mesta in okolice.³⁸ Hrašovec se je na sejah občinskega sveta odzval tudi na posebne dogodke iz političnega, upravnega in državnega življenja. Na seji občinskega sveta 10. oktobra 1921 je spomnil na koroški plebiscit in izrekel prepričanje, da bo prišlo do ponovne združitve slovenske Koroške z matično domovino, na žalni seji sveta 20. avgusta 1921 je orisal življenje in delo pokojnega kralja Petra I. Karađorđevića (kralj Peter I. je umrl 16. avgusta 1921), občinski svet se je leta 1922 na njegovo pobudo uspešno zavzel, da je Ministrstvo za pravosodje za sedež upravnega sodišča za Slovenijo in Prekmurje določilo Celje in ne Ljubljano, na seji 12. septembra 1923 pa je pozdravil rojstvo prestolonaslednika Petra Karađorđevića (princ Peter se je rodil 6. septembra 1923).³⁹ Ob tem je poudaril, da ima ta dogodek »za našo domovino velevažen pomen, ker z rojstvom prestolonaslednika ji je zasiguran trden temelj njene bodočnosti. Želimo in pričakujemo, da bi [...] si zaslužil ono ljubezen, ki trdo združi nas vse kljub plemenskim, verskim, gospodarskim in političnim razlikam z njegovimi

stariši. Ti naj uživajo še dolga leta veselje in srečo ob strani svojega bodočega naslednika. Živela kralj in kraljica, pozdravljen bodi prestolonaslednik.«⁴⁰ Omeniti velja še županovo obvestilo občinskemu svetu na njegovi seji 16. aprila 1923. Svetnikom je sporočil, da so mestnemu magistratu iz Gradca vrnili važno zgodovinsko in arheološko gradivo, ki so ga v avstrijski dobi pošiljali graškemu c. kr. namestništvu, predali pa ga bodo mestnemu arhivu oziroma muzeju.⁴¹

Hrašovčevo izvajanje mestne oblasti je obsegalo tudi izdajanje vrste odredb, pozivov in razglasov. Z njimi je zagotavljal vzdrževanje dobrih zdravstvenih razmer v mestu in vzdrževanje javnega reda, morale in miru, odredil je zglasitev vojnih obveznikov na mestnem magistratu in opozarjal na druge zadeve ter obveznosti, povezane z vojaškimi vprašanji, meščane je seznanjal s posameznimi proračunskimi določbami in razglasi s področja socialne politike, ter s tekočimi vprašanji glede razdeljevanja elektrike. Ko se je pokazala potreba, je zahteval varčevanje z vodo in pravočasno jutranje čiščenje pločnikov v zimskem času. Ob sprejemu parcelacijskega načrta zemljišča na Jožefovem hribu je zainteresirane kupce seznanil s pogoji nakupa stavbišč, za praznovanje državnega praznika Vidovega dne 28. junija – spominskega dne preminulih borcev za vero in domovino, pa je meščane pozval, naj svoje hiše okrasijo z državnimi in narodnimi zastavami in jih povabil, da se udeležijo žalne službe božje v župnijski cerkvi sv. Danijela. Ob hudem neurju, ki je 8. avgusta 1924 prizadelo prebivalce porečij Ločnice, Hrastnice in Radoveljščice, je Celjane naprosil, da jim namenijo denarno pomoč.⁴² Ob že omenjenem

2, 22. 2. 1923, št. 22, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 3, 7. 6. 1923, št. 63, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2, 15. 9. 1923, št. 104, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 1; Nova doba, 6, 22. 1. 1924, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2, 8. 5. 1924, št. 52, *Celjske novice*: seja celjskega občinskega sveta, str. 2.

³⁷ Nova doba, 3, 11. 8. 1921, št. 93, *Celjske novice*: obisk g. župana pri ministru g. dr. Kukovcu, str. 2.

³⁸ Nova doba, 3, 22. 11. 1921, št. 136, *Celjske novice*: stanovanjsko oblast v Celju, str. 2; Nova doba, 4, 26. 1. 1922, št. 10, *Zidajmo!*, str. 1.

³⁹ Nova doba, 3, 23. 8. 1921, št. 97, *Celjske novice*: žalna seja občinskega odbora celjskega, str. 2, 13. 10. 1921, št. 119, *Celjske novice*: seja občinskega odbora celjskega dne 10. oktobra, str. 2; SI_ZAC/0024/002/001/0003, *Zapisnik redne javne seje občinskega sveta*, 2. 10. 1922, str. 4; Nova doba, 4, 7. 10. 1922, št. 115, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2–3; 16. 11. 1922, št. 131, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2; Nova doba, 5, 15. 9. 1923, št. 104, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 1.

⁴⁰ Nova doba, 5, 15. 9. 1923, št. 104, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 1.

⁴¹ Nova doba, 5, 19. 4. 1923, št. 44, *Celjske novice*: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2.

⁴² Nova doba, 4, 9. 5. 1922, št. 52, *Razglas*, str. 3–4, 20. 5. 1922, št. 57, *Razglas*, str. 5, 25. 5. 1922, št. 59, *Razglas*: poostreitev pasjega kontumaca, str. 3, 10. 6. 1922, št. 65, *Razglas*, str. 3, 2. 9. 1922, št. 100, *Razglas*, str. 4, 5. 10. 1922, št. 114, *Razglas*: vojaški daljnogledi med prebivalstvom, str. 3, 14. 11. 1922, št. 130, *Razglas*, str. 4, 25. 11. 1922, št. 135, *Razglas*: prijava privatnih avtomobilov, tricikljev, motociklov in bicikljev; *Razglas*; *Razglas*: zglasitev mladeničev rojstnega letnika 1903, str. 4; Nova doba, 5, 28. 6. 1923, št. 72, *Celjske novice*: v svrhu dostojne proslave Vidovega dne 28. junija, str. 2, 7. 7. 1923, št. 75, *Dnevna kronika*: prepoved tedenskih svinjskih sejmov, str. 3, 7. 8. 1923, št. 88, *Celjske novice*: razglas, str. 2, 10. 11. 1923, št. 128, *Celjske novice*: konjiška inšpekcija, pomoč invalidom,

V a b i l o

k redni javni seji občinskega sveta, ki se vrši v sredo

dne 12. septembra 1923 ob 12. uri

v mestni posvetovalnici pod predsedstvom župana dr. Juro Hrašov

s sledečim

d n e v n i m r e d o m :

- 1.) Čitanje zapisnikov z dne 23. julija in 1. avgusta 1923,
- 2.) poročilo pravnega in personalnega odseka,
- 3.) " finančnega in gospodarskega odseka,
- 4.) " stavbenega odseka,
- 5.) volitev dveh članov v svrhu sklepanja najemninske pogodbe
za drž. deško meščansko šolo med mestno občino in državo,
- 6.) slučajnosti.

Mestni magistrat celjski,
dne 10. septembra 1923.

Župan:

Vabilo na sejo občinskega sveta 12. septembra 1923. (Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/0024/002/001/00004)

rojstvu prestolonaslednika Petra je v posebnem sporočilu pozdravil »radosten trenotek, ko je rojen sin naše krvi in našega jezika, ki bo na najvišjem mestu predstavljal voljo in moč prebivalstva cele dežele« ter meščane pozval, naj svoje veselje pokažejo s slavnostno okrasitvijo svojih hiš. Objavili so tudi telegramsko čestitko, ki jo je ob prestolonaslednikovem rojstvu županstvo mesta Celje poslalo kraljevi kabinetni pisarni.⁴³ Ob tem je mestna občina darovala denarni znesek za zaščito celjskih otrok, Hrašovec pa je celjske denarne zavode in meščane pozval, naj darujejo v dobrodelne namene.⁴⁴

Hrašovec je precej nastopal kot predstavnik mesta. V prvem mesecu po prevzemu županske funkcije je sprejel predsednika Pokrajinske uprave za Slovenijo (kraljevega pokrajinskega namestnika) Ivana Hribarja, ki je avgusta 1921 službeno potoval po Sloveniji. Pred Hribarjevim prihodom v mesto je meščane pozval, naj razobesijo državne in narodne zastave.⁴⁵ Hribar je v Celje prispel 4. avgusta. Hrašovec je na svečanem kosilu v veliki dvorani hotela Union izrazil veselje nad Hribarjevim imenovanjem za pokrajinskega namestnika in spomnil na njegovo dolgoletno uspešno županovanje Ljubljani. Govor je končal z zdravico »možu jeklene volje, možu izredne delavnosti, možu goreče domovinske ljubezni«.⁴⁶ V naslednjih letih je Hrašovec kot predstavnik Celja pozdravil srbske otroke – vojne sirote, ki so mesto obiskali med 7. in 9. julijem 1922, zlet sokolske župe Celje 16. julija 1922, zbrane na otvoritvi prve slovenske obrtne razstave 12. avgu-

sta 1922 v Celju, pravnike iz Zagreba, Maribora in Ljubljane, ki so 8. septembra prispeli na izlet v Celje, srbske kmete ob obisku Celja 10. septembra 1922, udeležence sadne razstave v Celju ob njeni otvoritvi 21. oktobra 1922, svečano otvoritev stalne državne bakteriološke postaje in državne ambulante v Celju 21. marca 1923, govoril je ob postanku vlaka s posmrtnimi ostanki judenburških žrtev na celjskem kolodvoru 31. maja 1923 ob njihovem prevozu v Ljubljano, na vidovdanski proslavi 28. junija 1923 in 28. junija 1924, pozdravil je člane Srbskega planinskega društva ob prihodu v Celje 27. julija 1923, govoril na otvoritvi strokovne šole za vajence hotelirske, kavarniške in gostinske obrti 8. novembra 1923 v Celju, pozdravil predstavnike poljske armade, ki so se na poti na obisk k predstavnikom Vojske Kraljevine SHS 14. julija 1924 ustavili na celjskem kolodvoru ter nagovoril udeležence 35. velike skupščine CMD 7. septembra 1924 v Celju.⁴⁷ Med svojim prvim županskim mandatom se je redno udeleževal sestankov odbora Državne krajevnne zaščite dece in mladine v Celju in deloval v savinjski podružnici Slovenskega planinskega društva.⁴⁸ 25. junija 1924 ga je kralj Aleksander I. Karađorđević odlikoval z Redom sv. Save III. stopnje.⁴⁹

str. 2–3, 13. 11. 1923, št. 129, *Celjske novice*: povratek vojaških ubežnikov, str. 2; *Nova doba*, 6. 12. 1. 1924, št. 5, *Celjske novice*: varčujte z vodo!, str. 2, 15. 1. 1924, št. 6, *Celjske novice*: čiščenje hodnikov, str. 1, 17. 6. 1924, št. 68, *Celjske novice*: zglasitev obveznikov roj. let. 1899 do 1903; prošnje za upokožitev bivših avstro-ogrskih aktivnih častnikov, str. 3, 26. 6. 1924, št. 72, *Celjske novice*: proslava Vidovega dne, str. 3, 28. 6. 1924, št. 73, *Celjske novice*: proslava Vidovega dne, str. 2, 10. 7. 1924, št. 78, *Celjske novice*: parcelacija na hribu sv. Jožefa. (Razglas.), str. 2, 6. 9. 1924, št. 102, *Celjske novice*: prijava konj in mežgov v svrhu popolnitve komorskih spiskov; vsem županstvom!, str. 3.

⁴³ *Nova doba*, 5. 8. 9. 1923, št. 101, *Someščani!*; Ob rojstvu prestolonaslednika Stevana (Petra – op. J. P.), str. 1.

⁴⁴ *Nova doba*, 5. 4. 10. 1923, št. 112, *Celjske novice*: razglas, str. 2.

⁴⁵ *Nova doba*, 3. 4. 8. 1921, št. 90, *Celjske novice*: poziv meščanstvu!, str. 2.

⁴⁶ *Nova doba*, 3. 6. 8. 1921, št. 91, Minister Ivan Hribar, pokrajinski namestnik, v Celju, str. 1.

⁴⁷ *Nova doba*, 4. 11. 7. 1922, št. 77, *Celjske novice*: srbska deca v Celju, str. 2, 18. 7. 1922, št. 80, *Sokolski zlet v Celju*, str. 1, 15. 8. 1922, št. 92, *Obrtna razstava v Celju*, str. 1, 12. 9. 1922, št. 104, *Celjske novice*: poset srbskih seljakov v Celju, str. 2, 24. 10. 1922, št. 122, *Sadna razstava v Celju*, str. 1; *Nova doba*, 5. 22. 3. 1923, št. 33, *Celjske novice*: slovesna otvoritev stalne državne bakteriološke stanice in državnega ambulatorija v Celju, str. 2, 2. 6. 1923, št. 61, *Celjske novice*: pozdrav judenburških žrtev na celjskem kolodvoru, str. 2, 3. 7. 1923, št. 73, *Celjske novice*: vidovdanska proslava v Celju, str. 2, 28. 8. 1923, št. 96, *Celjske novice*: slovenski planinci v Celju, str. 2, 10. 11. 1923, št. 128, *Celjske novice*: otvoritev strokovne šole za vajence hotelirske, kavarniške in gostilničarske obrti v Celju, str. 2; *Nova doba*, 6. 18. 3. 1924, št. 32, *Občni zbor savinjske podružnice SPD*, str. 1, 1. 7. 1924, št. 74, *Celjske novice*: vidovdanska proslava v Celju, str. 2, 17. 7. 1924, št. 81, *Celjske novice*: poljski oficirji v Celju, str. 2–3, 11. 9. 1924, št. 103, 35. velika skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda v Celju, str. 1; *Slovenski narod*, 55, 19. 9. 1922, št. 212, *Dnevne vesti*: Pravnikov izlet v Celje, str. 3; *Jutro*, 4. 2. 6. 1923, št. 128, *Triumfalna pot narodnih mučnikov v domovino*, str. 2.

⁴⁸ *Nova doba*, 5. 28. 8. 1923, št. 96, *Poročilo o delovanju »Državne krajevnne zaščite dece in mladine v Celju« v poslovnem letu 1922–23*, str. 1; *Nova doba*, 6. 18. 3. 1924, št. 32, *Občni zbor savinjske podružnice SPD*, str. 1–2.

⁴⁹ *Nova doba*, 6. 28. 6. 1924, št. 73, *Celjske novice*: odlikovanje župana g. dr. Hrašovca, str. 2; *Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti*, 6. 26. 7. 1924, št. 68, *Iz »Službenih Novin*

Ob županskih zadolžitvah je Hrašovec deloval tudi v okviru Češkoslovaško-jugoslovanske lige in delal kot odvetnik.⁵⁰ V JDS je bil kot njen občinski odbornik član širšega odbora strankine krajevn organizacije za Celje in okolico, sodeloval pa je tudi v okrajni organizaciji JDS Celje–Vransko.⁵¹ Med njegovim prvim mandatom ga je v političnem pogledu leta 1922 napadel *Naprej*. Krivil ga je za smrt šestdesetletnega uslužbenca mestne občine, ki naj bi zaradi gmotne stiske storil samomor. »To je častna diploma za vaše županovanje«, je očital *Naprej*. In če bo potrebno poskrbeti za občinske reveže, »boste rekli, da vam proračun ne kaže. Vsak dan vas ljudstvo bolj spoznava. Gotovo se marsikdo kesa, da vam je prisodil krogeljico. Višji uradnik gotovo ne, ali oni gotovo, kateri so lačni in to zaradi vas.«⁵²

Hrašovec je proti uredniku *Napreja* vložil tožbo. Kot je poročala *Nova doba*, se je urednik pri *Napreju* – pesnik Anton Podbevšek – nato prepričal o neupravičenosti zapisanih očitkov, saj naj bi pokojni mestni uslužbenec (mestni hišnik) storil samomor zaradi strahu pred kaznijo, ker je zabredel v dolgove s ponarejanjem podpisov.⁵³ Podbevšek je v *Napreju* objavil izjavo, v kateri je poudaril, da je bil sporni prispevek »popolnoma neosnovan in neupravičen, v kolikor se tiče g. dr. Juro Hrašovca, župana v Celju. Podpisani urednik (Anton Podbevšek – op. J. P.) se je vsled tožbe, ki jo je naperil g. dr. Juro Hrašovec proti njemu, prepričal o neupravičenosti očitkov, ki jih vsebuje članek, in obžaluje, da je ta članek, ki mu manjka vsaka podlaga, izšel v listu *Naprej*. Vsled tega podpisani urednik preklicuje vsebino navedene članka in se zahvaljuje zasebnemu obtožitelju gosp. Juru Hrašovcu, da je odstopil od kazenskega postopanja.«⁵⁴

kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca«; številka 164 z dne 21. julija 1924, str. 410.

⁵⁰ Slovenski narod, 54, 28. 6. 1921, št. 143, Češko-jugoslov. liga, str. 1; Nova doba, 3, 12. 11. 1921, št. 132, Dnevna kronika: češkoslovaško-jugoslovanska liga, str. 4; Nova doba, 4, 9. 3. 1922, št. 28, Celjska porota: uboj, str. 3.

⁵¹ Nova doba, 3, 22. 12. 1921, št. 149, JDS: občni zbor krajevn organizacije Demokratske stranke za Celje in okolico, str. 2; Nova doba, 6, 19. 2. 1924, št. 20, JDS: srezki zbor zaupnikov JDS za srez Celje–Vransko, str. 1.

⁵² *Naprej*, 6, 25. 8. 1922, št. 190, Celje, str. 3.

⁵³ Nova doba, 5, 20. 1. 1923, št. 8, Celjske novice: odgovorni urednik »*Napreja*« pred sodiščem, str. 3.

⁵⁴ *Naprej*, 7, 12. 1. 1923, št. 8, Celje: Anton Podbevšek, Izjava, str. 3.

Hrašovec drugi županski mandat 1924–1927

Nove volitve v celjski občinski svet so bile 28. septembra 1924.⁵⁵ Na volitvah so nastopili naslednica JDS Samostojna demokratska stranka (SDS), NSS in Narodna radikalna stranka (NRS), ki so se povezale v t. i. Narodni blok (NB), Socialnogospodarski blok (volilna povezava SLS in Nemcev, ki so tedaj že lahko sodelovali v politiki) ter socialisti. Od 1178 volilnih udeležencev je Narodni blok dobil 600 glasov in 25 svetniških mandatov, Socialnogospodarski blok je dobil 485 glasov in 7 mandatov, socialisti pa 93 glasov in 1 svetniški mandat.⁵⁶ Hrašovec je bil nosilec liste Narodnega bloka, ki je na volitvah nastopil z geslom, da mora Celje predvsem ohraniti svoj slovenski značaj in slovensko mestno oblast. »Narodni izdajalec je vsakdo, kdor bi pomagal nasprotni nemškonacionalni listi do zmage.« V volilnem oklicu NB so opozorili na dotdanje dosežke občinskega sveta: umestitev sedeža upravnega sodišča za Slovenijo v Celje, vzpostavitev carinarnice, odprtje rudarske šole, invalidskega doma in posameznih zdravstvenih ustanov v Celju ter poddržavljenje trgovske šole, ki je mesto razbremenilo občutnih finančnih bremen. Spomnili so še na popravilo mestnih poslopij, ulic in mostu čez Savinjo, preureditev plinarne, popravilo mestnega električnega omrežja, sprejetje novega magistratnega poslovnika, ki je za poslovni jezik določil slovenščino, in nove moderne službene pragmatike za mestne uslužbenke, ter omogočen nakup cenenih stavbišč za industrijo in privatne hiše. Oklic je opozoril tudi na bodoče naloge občinskega sveta: prodajo vojaških objektov, s čemer bi lahko odplačali stare občinske dolgove, izpopolnitev kanalizacijskega omrežja in ureditev savinjskega nabrežja ter skrb za ustrezno raven šolstva in drugih izobraževalnih zavodov ter kulturnih ustanov. Celje mora ostati slovensko mesto tudi zato, da ohrani svoj sloves med letoviščarji iz hrvaških in srbskih krajev Jugoslavije.⁵⁷

Po zmagi Narodnega bloka je Hrašovec izrazil prepričanje, »da je bila to zadnja bitka, ki smo jo

⁵⁵ Nova doba, 6, 23. 9. 1924, št. 108, Slovenski someščani!, str. 1.

⁵⁶ Nova doba, 6, 30. 9. 1924, št. 111, Sijajna zmaga Slovenstva v Celju!, str. 1.

⁵⁷ Nova doba, 6, 23. 9. 1924, št. 108, Slovenski someščani!, str. 1.

bili za narodni značaj našega mesta».⁵⁸ Nova doba je pridala, da so »združeni narodni Slovenci pri občinskih volitvah sijajno nabili nemškutarje in z njimi združene klerikalne izdajalce«. Katoliška stran je sramotno prodala svoje slovenstvo. Novi mestni zastop naj v svojem poslovanju proti nemškutarstvu ostro nastopa, »da si ne bomo, kakor smo si sedaj, za (čez – op. J. P.) tri leta očitali, da smo bili premehkužni. Bodimo trdi, magari tudi krivični; tega so naučili nas barbare nemški kulturonosci. V življenju narodov nastopi dostikrat kategorični imperativ sile in nasilja. Tudi mi se enkrat poslužimo tega v blagor nas in naših otrok!« – »Nemško Celje nekdanj – in nikdar, nikdar več!«⁵⁹

Še predno je po občinskih volitvah prišlo do županske volitve, je Hrašovec v funkciji namestnika celjskega okrajnega komisarja v Novi dobi odgovoril ravnatelju Celjske pošilnice Josipu Smertniku na njegovo opozorilo, da morajo celjski meščani poleg občinskih doklad plačevati še visoke okrajne doklade za vzdrževanje cest. »Vsi pričakujemo, da si bodo današnji gospodarji občine osvojili nalogo – z dobrim gospodarstvom znižati občinske doklade«, je zapisal Smertnik. Tako pa mesto Celje poleg vzdrževanja svojih cest in ulic, iz svojih sredstev plačuje še doklade za okrajne ceste, medtem ko drugi okrajni zastopi in na nekdanjem Kranjskem cestni odbori v glavnem sami pobirajo doklade za vzdrževanje cest na okrajni ravni. Celje je avtonomno mesto, kakor Ljubljana, ki ne plačuje cestnih doklad, ampak samo občinske doklade, po nekdanjem Kranjskem pa cestni odbori zagotavljajo vzdrževanje svojih cest.

Novoizvoljeni občinski svet bo storil veliko dobrega in si pridobil zasluge, ki jih volivci ne bodo pozabili, če bi uredil za vse Celjane važno vprašanje, kako bi se rešili plačevanja visokih okrajnih doklad.⁶⁰

Hrašovec glede plačevanja okrajnih doklad Smertniku neposredno ni odgovoril, jih je pa zagovarjal z navajanjem dobro opravljenih nujnih popravil okrajnih cest, obcestne infrastrukture in kanalizacijskih del v zadnjih letih, ki tudi niso terjali visokih stroškov.

Slovenski volilci!

Včerajšnji boj je bil hud, tem častnejša zmaga, ki smo si jo priborili.

Kot nosilec liste se moram zahvaliti Vam vsem, ki ste došli na volišče in ste volili za našo listo. Prišli ste ne samo stari Slovenci, preizkušeni v nacionalnih bojih, tudi večji del Vi, ki ste se šele po preobratu pri nas naselili, prišli ste volilci iz raznih, celo daljnjih krajev, ker ste čutili v sebi dolžnost, da za-
branite zlo, ki so nam ga obetali, veliko nesrečo, ki nas je čakala.

Pokazalo se je, da je bil Narodni blok dovolj močen, da je kljuboval še tako besnemu naskoku združenih nasprotnih sil. Prepričani smo, da je bila to zadnja bitka, ki smo jo bili za narodni značaj našega mesta.

Ta boj, če tudi težaven, bil je pa dober in koristen.

Vsem, ki so pripomogli k tej lepi zmagi, vsem, ki so težavno delo, ki je združeno z vsako volitvijo, opravljali tedne in mesece, vsem bodi izrečena v imenu slovenskega prebivalstva najlepša hvala! Bodi jim naj plačilo navdušenje tisočglave množice, ki se je zbrala na mestnem trgu, ko je izvedela volilni uspeh!

Hvala vsakemu posameznemu volilcu, ki je oddal kroglico za nas.

Slovensko prebivalstvo našega mesta si ne bode nikdar dalo oskruniti svojega dobrega slovesa, svoje narodne časti.

Dr. Juro Hrašovec,
nosilec liste.

Zahvala nosilca liste Narodnega bloka Jure Hrašovca slovenskim volivcem po zmagi na občinskih volitvah 28. septembra 1924. (Nova doba, 6, 30. 9. 1924, št. 111, str. 1. Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje)

Pripomnil je, da popravilo cest v neposredni bližini celjskega mesta ni zgolj v korist celjski okolici, ampak služi tudi koristim in ugledu mesta. »Dobre ceste v bližini mesta povzdigujejo v prvi vrsti tujski promet.«⁶¹

⁵⁸ Nova doba, 6, 30. 9. 1924, št. 111, Juro Hrašovec, Slovenski volilci!, str. 1.

⁵⁹ Nova doba, 6, 30. 9. 1924, št. 111, Celje ostane slovensko!, str. 1, Sijajna zmaga Slovenstva v Celju!, str. 2.

⁶⁰ Nova doba, 6, 9. 10. 1924, št. 115, Jože (Josip) Smertnik, Avtonomne doklade, str. 1.

⁶¹ Nova doba, 6, 30. 10. 1924, št. 124, Juro Hrašovec, Avtonomne doklade, str. 1.

Županska volitev v Celju je bila 25. oktobra 1924. Za župana je bil ponovno izvoljen Hrašovec, za podžupana pa so izvolili pripadnika NSS Dragotina Gobca. Hrašovec je v govoru po razglasitvi županskih volitev z balkona mestnega magistrata zbrani množici izrazil veselje nad slovensko zmago na celjskih občinskih volitvah. Poudaril je, da je v vseh mestih nekdanjega »trdnjavskega trikotnika« – v Mariboru, Celju in na Ptuj – na občinskih volitvah 21. in 28. septembra ter 19. oktobra 1924 zmagala slovenska stran z absolutno večino.⁶² In na teh volitvah, ko so lahko Nemci in tisti, ki se k njim prištevajo, prvič po ustanovitvi jugoslovanske države lahko volili v občinska predstavništva, je bilo jasno, »da je to bil boj med nemškimi in slovenskimi silami na življenje in smrt«. Zmagali smo v Mariboru, Celju in na Ptuj. »Upajmo, da se našim narodnim in političnim nasprotnikom ne bo nikdar posrečilo priti na površje in da je nemški in laži-nemški (renegatski – op. J. P.) nadvladi nad Slovenci enkrat za vselej odklenkalo.«⁶³

Celjski okrajni glavar Žužek je Hrašovca in Gobca zaprisegel 12. decembra 1924. Ko je prebral kraljevo potrditev Hrašovčeve izvolitve za župana, je ponovno izvoljeni in potrjeni celjski župan obljubil, da bo natančen izvrševalec sklepov občinskega sveta, skrbel bo za red v mestnih uradih in podjetjih ter vselej imel pred očmi korist in razcvet celjske občine, bodisi kot vodja politične oblasti, bodisi kot predstojnik avtonomne občine.⁶⁴ Na prvi redni seji občinskega sveta 13. decembra 1924 so izvolili nove člane odsekov občinskega sveta. Za t. i. reklamacijski odsek so določili, da mu predseduje župan oziroma podžupan.⁶⁵

Celjski občinski svet je v drugem Hrašovčevem županskem mandatu nadaljeval z obravnavanjem vseh bistvenih vprašanj mestnega razvoja, njegove seje pa so se, tako kot v prvem mandatu, večkrat

začele z zamudo.⁶⁶ Hrašovec je tudi v svojem drugem mandatu objavil vrsto razglasov s področja delovanja mestne uprave, financ in gospodarstva, stavbnih vprašanj, javnega zdravstva, vojaških in javnovarstvenih zadev ter javnega reda in miru, vodovodnega reda in drugih vprašanj.⁶⁷ Poleg tega

⁶⁶ SI_ZAC/0024/002/001/00005, SI_ZAC/0024/002/001/00006, SI_ZAC/0024/002/001/00007, SI_ZAC/0024/002/001/00008, *Zapisniki sej Mestnega sveta (1924–1927). O delovanju občinskega sveta v drugem Hrašovčevem županskem mandatu glej tudi: Nova doba, 6, 25. 12. 1924, št. 145, Celjske novice: seja celjskega občinskega sveta, str. 3; Nova doba, 7, 17. 2. 1925, št. 17, Proračun mesta Celja za leto 1925, str. 1–3, 19. 2. 1925, št. 18, Proračun mesta Celja za leto 1925, str. 1, 17. 3. 1925, št. 29, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 2–3, 14. 5. 1925, št. 51, Celjske novice: iz seje celjskega občinskega sveta, str. 3, 11. 7. 1925, št. 74, Aprovizacijski odbor za mesto Celje in okolico, str. 2, 26. 11. 1925, št. 131, – rp –, Proračunska seja mestne občine, str. 2–3; Nova doba, 8, 16. 3. 1926, št. 30, – rp –, Seja celjskega občinskega sveta, str. 1–2, 21. 9. 1926, št. 105, – rp –, Seja celjskega obč. sveta, str. 1–2, 5. 10. 1926, št. 111, – rp –, Seja celjskega občinskega sveta, str. 1, 30. 11. 1926, št. 134, Anton Božič, Obračun in proračun, str. 1–2, 4. 12. 1926, št. 135, – rp –, Proračunska seja celjskega občinskega sveta, str. 1–2, 7. 12. 1926, št. 136, [Anton] Božič, Obračun in proračun, str. 1. – Celjski občinski svet je na svoji seji 18. 12. 1925 podprl tudi ustanovitev Zveze avtonomnih mest (ustanovili so jo 16. 11. 1925), Hrašovca pa pooblastil, da pri Zvezi protestira zaradi odlaganja občinskih volitev v Ljubljani (Nova doba, 7, 24. 12. 1925, št. 140, Celjska kronika: za razpis občinskih volitev v Ljubljani, str. 2. O vodenju Ljubljane z različnimi gerenti in gerentskimi sveti in ne z izvoljenim občinskim svetom in županom sredi dvajsetih let glej Perovšek, Političnouppravna podoba Ljubljane, str. 311–317, isti, Predsednik gerentskega sveta, ljubljanski župan in predsednik MOL Dinko Puc, str. 642–645.).*

⁶⁷ Nova doba, 6, 30. 10. 1924, št. 124, Celjske novice: proračun mestne občine celjske za upravno leto 1925; razširitev in preureditev mestnega električnega omrežja; motenja pri električni razsvetljavi, str. 3; Nova doba, 7, 10. 1. 1925, št. 2, Celjske novice: Celjska koča, str. 2, 22. 1. 1925, št. 7, Celjske novice: borba proti kužnim boleznim in obramba pred okuženjem, str. 2–3, 14. 2. 1925, št. 16, Celjske novice: obveznice vojne škode; kolonizacija v Južni Srbiji, str. 4, 19. 2. 1925, št. 18, Celjske novice: zglasitev mladeničev rojstnih letnikov 1905, 1906 in 1907, str. 3, 24. 2. 1925, št. 20, Celjske novice: občinstvu v opozorilo! (Razglas.); posest in nošenje orožja. (Razglas.); zglasitev oseb, ki so bile odlikovane z vojaškim redom »Karadjordjeve zvezde«. (Razglas.), str. 2, 21. 3. 1925, št. 31, Celjske novice: redni mesečni živinski sejmi v Celju. (Razglas.), str. 3, 7. 4. 1925, št. 37, Celjske novice: proračun mestne občine Celjske za leto 1925. (Razglas.), str. 3, 18. 4. 1925, št. 41, Celjske novice: zaprisega vojaških obveznikov rojstnih letnikov 1874 do 1904, ki še niso kot taki prisegli zvestobe Nj. Vel. kralju Aleksandru I. (Razglas.), str. 2, 14. 5. 1925, št. 51, Celjske novice: defekti pri mestnem vodovodu in tratenje z vodo. (Razglas.), str. 3, 16. 5. 1925,

⁶² Nova doba, 6, 28. 10. 1924, št. 123, Volitev župana in podžupana v Celju, str. 1. O rezultatih volitev v Mariboru, Celju in na Ptuj glej: Tabor, 5, 23. 9. 1924, št. 217, Plebiscit za jugoslovanski Maribor, str. 1–2; Perovšek, Politična podoba Ptuja, str. 139 in op. 58.

⁶³ Nova doba, 6, 28. 10. 1924, št. 123, Volitev župana in podžupana v Celju, str. 1.

⁶⁴ Nova doba, 6, 16. 12. 1924, št. 142, Celjske novice: zaprisega celjskega župana in podžupana, str. 2.

⁶⁵ Nova doba, 6, 16. 12. 1924, št. 142, Celjske novice: seja celjskega občinskega sveta, str. 2–3.

je ob kongresu Jugoslovansko-češkoslovaške lige 24. maja 1925 v Celju, ki se ga je udeležil tudi češkoslovaški generalni konzul v Ljubljani dr. Otakar Beneš, meščane pozval, naj goste sprejmejo kar najbolj prisrčno, hišne posestnike pa je ob državnih praznikih, rojstnem dnevu kralja Aleksandra 17. decembra in dnevu »ujedinjenja« 1. decembra, povabil, naj v njihovo počastitev razobesijo narodne oziroma državne zastave.⁶⁸ Ob katastrofalni povodnji, ki je 12. novembra 1925 prizadela mariborsko oblast in Celje – mesto je bilo »kakor otok sredi deročih valov«, njegov precejšen del pa je bil pod vodo –,⁶⁹ je vse, ki so utrpeli škodo, pozval, naj jo prijavijo mestnemu magistratu.⁷⁰ Opravljal je tudi

protokolarne zadolžitve. V imenu mestne občine je pozdravil zbrane udeležence ob razvitju prapora Mestne Orjune 3. maja 1925 v Celju, pozdravil je udeležence že omenjenega kongresa Jugoslovansko-češkoslovaške lige 24. maja 1925 v Celju, govoril je na vidovdanski proslavi 28. junija 1925, in se ob odprtem grobu 20. septembra 1925 poslovil od staroste celjskih Slovencev dr. Josipa Serneca. Mesto je predstavljal tudi na pogrebu prvega slovenskega ravnatelja realne gimnazije v Celju Antona Jeršiničiča 28. oktobra 1925 in na pogrebu ravnatelja državne deške meščanske šole v Celju Bena Serajnika, 23. oktobra 1926.⁷¹

št. 52, *Celjske novice: plakativiranje na nedopustnih krajih.* (Razglas.), str. 3, 26. 5. 1925, št. 56, *Celjske novice: pobiranje občinske naklade na šampanjce, peneča vina in vina v buteljkah v letu 1925.* (Razglas.), str. 3, 2. 7. 1925, št. 70, *Celjske novice: sprejem gojencev v nižjo šolo vojne akademije.* (Razglas.), str. 3, 11. 7. 1925, št. 74, *Celjske novice: razglasitev vojnega razporeda obveznikov in dajalcem.* (Razglas.), str. 2–3, 1. 9. 1925, št. 96, *Ravnalne cene za meso, kruh in mleko.* (Razglas.), str. 2, 28. 9. 1925, št. 107, *Celjska kronika: proračun mestne občine celjske za upravno l. 1926.* (Razglas.), str. 2, 1. 10. 1925, št. 108, *Celjska kronika: popis vojnih in vojaških invalidov.* (Razglas.), str. 2, 15. 10. 1925, št. 114, *Celjska kronika: evidenca sprejetih, nesprejetih in vpokojenih oficirjev.* (Razglas.); *popis vojaških obveznikov, ki še niso prisegli.* (Razglas.), str. 2, 18. 10. 1925, št. 115, *Celjska kronika: zaprisega vojaških obveznikov rojstnih letnikov 1875 do 1905.* (Razglas.); *popis vojaških obveznikov rojstnih letnikov 1875 do 1905.* (Razglas.), str. 2, 31. 10. 1925, št. 121, *Celjska kronika: zaprisega vojaških obveznikov in rezervnih oficirjev.* (Razglas.), str. 3, 19. 11. 1925, št. 128, *Razpis,* str. 4; *Nova doba,* 8, 21. 1. 1926, št. 7, *Celjska kronika: mestni proračun za leto 1926,* str. 2, 16. 2. 1926, št. 18, *Celjska kronika: prijava psov in nabava pasjih znamk.* (Razglas.), str. 2, 8. 4. 1926, št. 38, *Celjska kronika: ne odlagati smeti ob Savinjskem nabrežju!* (Razglas.), str. 2; *razglas,* str. 3, 29. 4. 1926, št. 47, *Celjska kronika: nabava vojaških izprav.* (Razglas.); *prijava živine in prevoznih sredstev.* (Razglas.), str. 2; *poostreni pasji kontumac.* (Razglas.), str. 2–3, 13. 5. 1926, št. 53, *Celjska kronika: glavna cepitev 1926 v Celju.* (Razglas.), str. 2, 12. 6. 1926, št. 64, *Celjska kronika: dodatek k cestno-policijskemu redu.* (Razglas.); *prijava obveznikov rojstnih letnikov 1876 do 1900.* (Razglas.), str. 2; *prijava moških biciklov za vojaško evidenco.* (Razglas.), str. 2–3, 15. 6. 1926, št. 65, *Celjska kronika: pasji kontumac.* (Razglas.), str. 2.

⁶⁸ *Nova doba,* 7, 23. 5. 1925, št. 55, *Kongres JČ Lige v Celju,* str. 3, 17. 12. 1925, št. 138, *Celjska kronika: praznovanje kraljevega rojstnega dne.* (Razglas.), str. 1; *Nova doba,* 8, 30. 11. 1926, št. 134, *Praznik ujedinjenja,* str. 2.

⁶⁹ *Nova doba,* 7, 14. 11. 1925, št. 126, *Potopna povodenj,* str. 2.

⁷⁰ *Nova doba,* 7, 17. 11. 1925, št. 127, *Celjska kronika: škoda vsled zadnje poplave.* (Razglas.), str. 2.

c GLAVNA CEPITEV 1926 V CELJU. (Razglas.) Redno javno cepljenje malih otrok (prvocepljenec) iz mesta Celja se vrši letos v Celju v petek dne 21. maja v posvetovalnici za klube na mestnem magistratu, začnši ob 14. uri (2. uri popold.). Pregledovanje cepljenec in cepljenje dne 21. izostalih otrok se vrši teden dni pozneje t. j. v petek dne 28. maja ravnotam in ob istem času. Cepljenju obvezni so vsi otroci rojeni l. 1925. t. j. od 1. januarja do 31. dec. 1925. leta. Dalje vsi mali otroci, ki so pri lanski cepitvi ali prejšnjih cepitvah iz kateregakoli vzroka izostali in še niso cepljeni. — Mestni magistrat celjski, dne 8. maja 1926. — Župan: Dr. Juro Hrašovec s. r.

Hrašovčevo obvestilo o rednem javnem cepljenju malih otrok v Celju leta 1926. (*Nova doba,* 8, 13. 5. 1926, št. 53, str. 2. Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje)

V času svojega drugega županskega mandata je Hrašovec prav tako opravljal še druge zadolžitve. Sodeloval je v delu Državne krajevne zaščite dece in mladine v Celju in moške podružnice CMD za mesto Celje, ob ustanovitvi celjske organizacije Ju-

⁷¹ *Nova doba,* 7, 5. 5. 1925, št. 47, *Razvitje prapora Mestne Orjune v Celju,* str. 1, 26. 5. 1925, št. 56, *Kongres JČ Lige v Celju,* str. 1–2, 2. 7. 1925, št. 70, *Celjske novice: Vidov dan v Celju,* str. 2, 22. 9. 1925, št. 104, *Zadnja pot dr. J.[osipa] Serneca,* str. 2, 31. 10. 1925, št. 121, *Celjska kronika: pogreb ravnatelja Antona Jeršiničiča,* str. 2; *Nova doba,* 8, 26. 10. 1926, št. 120, V. [inko] G.[aberc], † Beno Serajnik, str. 2–3.

goslovansko-češkoslovaške lige 16. januarja 1926 pa so ga izvolili za njenega predsednika. Kot njen predsednik je pozdravil generalnega konzula Beneša, ko se je ob odhodu iz Slovenije na poti v Prago 3. marca 1926 ustavil v Celju. Po Sernečevi smrti so ga izvolili za odbornika Dijaške kuhinje v Celju, za njim pa je prevzel tudi vodenje Narodne čitalnice v Celju. Bil je častni predsednik Francoskega krožka (*Cercle français*) v Celju (kot častni predsednik je 22. novembra 1925 spregovoril generalnemu konzulu Republike Francije v Zagrebu Andréju Boissierju (konzula je spremljal tudi tajnik francoskega konzulata v Ljubljani Ivan Findeisen) na svečanem kosilu, ki so ga pripravili ob njegovem obisku v Celju), 14. oktobra 1926 pa je postal predsednik krožka. Hrašovec je deloval tudi kot član mestnega šolskega sveta in načelnik Krajnega šolskega sveta Okolica Celje. 17. julija 1926 ga je demokratični veliki župan mariborske oblasti dr. Otmar Pirkmajer imenoval za prisednika v celjskem okrajnem zastopu.⁷² Za Dijaško kuhinjo v Celju je redno prispeval denarne zneske in ob Sernečevi smrti v njegov spomin prispeval denarni znesek v dobrodelne namene.⁷³ Deloval je tudi kot odvetnik.⁷⁴

Hrašovec je prav tako nadaljeval s politično dejavnostjo. Pred volitvami v Narodno skupščino Kraljevine SHS, 8. februarja 1925, je 15. januarja 1925 nastopil na volilnem shodu Narodnega bloka (za parlamentarne volitve leta 1925 so se v Celju v

NB povezali SDS, liberalna Samostojna kmetijska stranka (SKS) in NRS) in v svojem govoru poudaril, da njegov boj velja »strahovladi klerikalizma«. A »napredna (liberalna – op. J. P.) misel je živela in bo živela. Lahko jo kdo premaga trenutno, a vedno vstane, in končno bo ona zmagovalka. Pristaši napredne misli ničesar ne obetajo. Enake pravice za vsakega! Smo proti izigravanju enega sloja proti drugemu. Obsojamo vsako plemensko (narodnostno – op. J. P.) in versko mržnjo, ker je izraz srčne posurovelosti in pomanjkanja duševne izobrazbe. Visoko dvigamo zastavo državnega in narodnega edinstva. Srbi so nas rešili sužnosti, in mi hočemo biti svobodni sinovi in svobodne hčere v svobodni svoji domovini.«⁷⁵

Narodni blok je na skupščinskih volitvah leta 1925 v Celju prejel največ glasov, v slovenskem merilu pa ni bil uspešen. Absolutna zmagovalka volitev je bila SLS. Od 26 poslanskih mandatov, ki so pripadli Sloveniji, jih je dobila 20, Hrvaška republikanska kmečka stranka je dobila tri poslance, SDS dva, SKS pa enega poslanca.⁷⁶ Po parlamentarnih volitvah so Hrašovca kot strankinega predstavnika v celjskem občinskem odboru 11. marca 1925 znova izvolili v vodstvo strankine krajevnice organizacije,⁷⁷ kot njen predstavnik pa je pozdravil voditelja vsedržavne SDS Svetozarja Pribičevića na velikem strankinem shodu 30. januarja 1926 v Celju.⁷⁸

Hrašovec je bil po poplavih v prejšnjih letih in zadnji povodnji novembra 1925 še posebej pozoren na vprašanje regulacije Savinje. Vodne ujme so mu bile najboljši dokaz, da je to vprašanje postalo ena od najnujnejših in neodložljivih nalog javne uprave. Da bi k njeni rešitvi vzbudil vse merodajne dejavnike in širšo javnost, je za 15. marec 1926 sklical posvetovanje, na katero je povabil velikega župana mariborske oblasti Otmarja Pirkmajerja, vladnega svetnika in sreskega poglavarja v Celju Leopolda Žužka, generalnega direktorja pri oblastnem hidrotehničnem oddelku v Ljubljani inž. Ivana Sbrizaja, sreskega poglavarja in vodopravnega referenta pri

⁷² *Nova doba*, 6, 6. 12. 1924, št. 139, Občni zbor »Državne krajevnice zaščite dece in mladine v Celju«, str. 1; *Nova doba*, 7, 4. 7. 1925, št. 71, Občni zbor Ciril-Methodovih podružnic v Celju, str. 1, 31. 10. 1925, št. 121, Celjska kronika: dijaška kuhinja v Celju, str. 3, 26. 11. 1925, št. 131, Celjska kronika: francoski gosti v Celju, str. 2, 17. 12. 1925, št. 138, Celjska kronika: občni zbor Čitalnice, str. 2; *Nova doba*, 8, 19. 1. 1926, št. 6, Celjska kronika: jugoslovansko-češkoslovaška liga v Celju, str. 2, 6. 3. 1926, št. 26, Celjska kronika: odhod generalnega konzula dr. Beneša v Prago, str. 2, 25. 3. 1926, št. 33, Razpis, str. 4, 27. 3. 1926, št. 34, Razpis, str. 6, 22. 7. 1926, št. 80, Celjska kronika: okrajni zastop celjski nanovo izpopolnjen, str. 2, 19. 10. 1926, št. 117, Celjska kronika: cercle français, str. 2; *Nova doba*, 9, 25. 1. 1927, št. 10, K., Drž. krajevna zaščita, str. 1, 8. 9. 1927, št. 101, Podatki o razvoju okoliške šole v Celju, str. 4; Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 330.

⁷³ *Nova doba*, 7, 18. 4. 1925, št. 41, Celjske novice: za dijaško kuhinjo v Celju, str. 2, 4. 7. 1925, št. 71, Celjske novice: dijaški kuhinji v Celju, str. 2, 22. 9. 1925, št. 104, Celjska kronika: v spomin pokojnega dr. Serneca, str. 2.

⁷⁴ *Nova doba*, 7, 6. 6. 1925, št. 60, Celjska porota: Celje, 4. junija, str. 2; *Nova doba*, 8, 2. 9. 1926, št. 98, Porota, str. 2.

⁷⁵ *Nova doba*, 7, 20. 1. 1925, št. 6, Veliki shod Narodnega bloka v Celju, str. 1, 2; Perovšek, *Celje in politične razmere*, str. 37.

⁷⁶ Perovšek, *Celje in politične razmere*, str. 37; isti, *Volitve v Narodno skupščino 1925*, str. 283.

⁷⁷ *Nova doba*, 7, 14. 3. 1925, št. 28, Redni občni zbor krajevnice org. dem. stranke v Celju, str. 1.

⁷⁸ *Nova doba*, 8, 2. 2. 1926, št. 12, – rp –, Triumf Svetozara Pribičevića, str. 2.

velikem županu mariborske oblasti Rajka Mulačka, hidrotehničnega referenta pri velikem županu mariborske oblasti inž. Oskarja Jurana, vodjo gradbene sekcije v Celju inž. J. Mareka, hidrotehničnega referenta pri sreskem poglavarstvu v Celju inž. Viktorja Piletiča, vodopravnega referenta pri sreskem poglavarstvu v Celju dr. Leona Brunčka, zdravstvenega referenta pri sreskem poglavarstvu v Celju dr. Antona Schwaba, veterinarskega referenta pri sreskem poglavarstvu v Celju dr. Josipa Stegnja, sadjarskega nadzornika pri sreskem poglavarstvu v Celju Frana Gorečana, mestnega fizika v Celju dr. Mana Dereanija, finančnega referenta celjske mestne občine dr. Antona Božiča, referenta za tujski promet pri mestni občini Celje Dragotina Sirca, celjskega podžupana in stavbenega referenta Dragotina Gobca, županstvo Celje-okolica, celjski okrajni zastop, županstvo Petrovče, županstvo Teharje, magistratnega svetnika Iva Šubica, mestnega inženirja Oskarja Reddija, poročevalca *Nove dobe*, poročevalca *Cillier Zeitung* in celjski Mestni magistrat.⁷⁹ Seznam povabljenih pokaže, da je Hrašovec na posvetovanje povabil vse merodajne in visokokvalificirane strokovnjake ter političnoupravna predstavnika. Na posvetovanju, ki so se ga udeležili Otmar Pirkmajer, Leopold Žužek, Ivan Sbrizaj, Oskar Juvan, Viktor Piletič, Anton Schwab, Mano Dereani in zastopniki celjske mestne občine, celjskega magistrata ter občin Celje-okolica, Teharje, Petrovče in celjskega okrajnega zastopa, so sklenili, da bodo oblikovali strokovno komisijo, sestavljeno iz po dveh zastopnikov sreskega poglavarstva Celje, celjske mestne in okoliške občine ter celjskega okrajnega zastopa in enega zastopnika občin Teharje, Petrovče in Škofja vas. Komisija naj bi pregledala že obstoječi načrt za regulacijo Savinje in njenih pritokov, izdelala točen proračun in določila ključ, po katerem naj bi razdelili regulacijske stroške med interesente ter preskrbela potrebna sredstva. Namesto minimalnega regulacijskega programa naj bi uresničili srednji načrt, to je izvedli regulacijo Savinje v Celju in njegovi bližini ter njenih pritokov blizu izlivov.⁸⁰ 4. septembra 1926 je Anton Božič v *Novi dobi* objavil predloge o regulaciji Savinje, ki so jih na seji občinskega sveta 17. septembra 1926

soglasno sprejeli. V *Novi dobi* so poudarili, da je bil s tem »končno ustvarjen temelj za regulacijo Savinje in pritokov, ki spada med najvažnejša in najnujnejša gospodarska vprašanja Celja in okolice«.⁸¹ Pri sestavljanju mestnega proračuna za leto 1927 so za začetek regulacije Savinje in njenih pritokov predvideli 2.000.000 din.⁸²

V političnem pogledu se je Hrašovec med svojim drugim mandatom srečal z razpadom strankarske povezave, ki je zmagala na občinskih volitvah. Po prvih razpokah v Narodnem bloku (povzročila jih je NSS) na začetku leta 1925 in kasneje izraženem nezadovoljstvu NSS in NRS s Hrašovčevim poslovanjem, ki so ga s strani SDS stvarno zavrnil, je NB jeseni 1926 razpadel.⁸³ To je vodilo k predčasnemu prenehanju delovanja občinskega sveta, izvoljenega 28. septembra 1924 za dobo treh let. Prvi povod za to je bilo vprašanje preselitve Mohorjeve družbe s Prevalj v Celje. Ko je celjsko okrajno glavarstvo 1. septembra 1926 mestnemu občinskemu odboru vrnilo obrtni referat, je namreč Mohorjeva družba prosila občinski odbor za pritrdilno izjavo, da je za preselitev dana lokalna potreba. Na seji občinskega odbora 17. septembra 1926 se je zanjo potegoval predstavnik SLS dr. Anton Ogrizek, podprl pa ga je predstavnik NRS, sicer član delovne večine, dr. Alojz Goričan. Po poimenskem glasovanju so pritrdilno izjavo s tesnim izidom odklonili. Proti je bila delovna večina SDS in NSS. Njeno glavnino so predstavljali občinski odborniki SDS. Ti so poudarjali, da je v tem vprašanju merodajna le lokalna potreba, ki je ni, »na druga vprašanja (kulturni razlogi – op. J. P.) da ni treba odgovoriti«.⁸⁴ Nova doba je k temu pripisala, da je Mohorjeva družba že pred vojno »polagoma prenehala biti skupna narodova last, razvijala se je vedno bolj v knjižno podjetje klerikalne stranke«. Zato zaradi svoje enostranskosti

⁷⁹ *Nova doba*, 8, 6. 3. 1926, št. 26, *Celjska kronika: anketa za regulacijo Savinje*, str. 1–2.

⁸⁰ *Nova doba*, 8, 18. 3. 1926, št. 31, – rp –, *Regulacija Savinje in pritokov*, str. 1.

⁸¹ *Nova doba*, 8, 4. 9. 1926, št. 99, [Anton] Božič, *Regulacija Savinje*, str. 1, 21. 9. 1926, št. 105, – rp –, *Seja obč. sveta*, str. 1.

⁸² *Nova doba*, 8, 20. 1. 1927, št. 8, *Celjski volilci, pomislite!*, str. 1.

⁸³ Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 330–331; Kregar, *Upravni razvoj Celja*, str. 60; *Nova doba*, 7, 26. 11. 1925, št. 131, – rp –, *Proračunska seja mestne občine*, str. 2, *Nova doba*, 8, 6. 2. 1926, št. 14, *Nujno potrebna občinska seja*, str. 1–2, 9. 3. 1926, št. 27, *Seja občinskega sveta*, str. 1, 13. 3. 1926, št. 29, *Seja občinskega sveta*, str. 1.

⁸⁴ SI_ZAC/0024/002/001/00007, *Zapisnik o redni javni seji mestnega občinskega sveta celjskega*, 17. 9. 1926, str. [13–14]; Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 331; *Nova doba*, 8, 23. 9. 1926, št. 106, *Priselitev Mohorjeve družbe v Celje*, str. 1.

ne more računati na našo podporo. »Siliti političnega nasprotnika, naj podpira moje strankarske institucije, je sploh neokusnost prvega reda.« Glede preselitve Mohorjeve družbe v Celje sploh ne gre za narodnokulturno ali gospodarsko vprašanje, pač pa za politično, »za kritje docela navadnih strankarskih špekulacij«, saj katoliška stran v Celju še nima svoje tiskarne in svojega časopisa. Nove (Mohorjeve) tiskarne ob že treh obstoječih tiskarskih podjetjih v mestu ne potrebujemo.⁸⁵

Drugi povod za predčasno prenehanje delovanja celjskega občinskega sveta je bila zavrnitev zahteve NRS, SLS in nemškega občinskega kluba, naj občinski svet omogoči udeležbo najmanj 10 njihovih zastopnikov v upravnem odboru Mestne hranilnice celjske (s tem bi imeli v odboru večino) ter zagotovi odstop njenega ravnateljstva. Pri tem so se sklicevali na domnevno strankarsko, to je za SDS ugodno gospodarsko delovanje občinskega sveta. Ker delovna večina njihovi zahtevi ni ugodila (njen predstavnik Božič je pojasnil, da je Mestna hranilnica samostojno in ne občinsko podjetje, s katerim ima občina v smislu jamščine, ki jo nudi hranilnici, skupno le pravico dopolnjevanja članov njenega upravnega odbora s svojimi člani, odbora pa ne more prisiliti k odstopu), so predstavniki omenjenih strank in nemškega kluba na proračunski seji občinskega sveta 29. novembra 1926 podali izjavo, da ne morejo glasovati za proračun za leto 1927; proračun so sicer sestavili z njihovim sodelovanjem. Izjavo so utemeljili tudi z zavrnitvijo preselitve Mohorjeve družbe v Celje. Predstavniki NRS in SLS so nato sejo zapustili in povzročili nesklepčnost. Hrašovec jo je moral zaključiti.⁸⁶ Z razbitjem proračunske seje je

⁸⁵ Nova doba, 8, 23. 9. 1926, št. 106, Priselitev Mohorjeve družbe v Celje, str. 1.

⁸⁶ SI_ZAC/0024/002/001/00007, Zapisnik o redni javni seji mestnega občinskega sveta celjskega, 29. 11. 1926, str. [2–3], prav tam, dopis Velespoštovanemu klubu »Delovne večine« na mestnem magistratu celjskem v roke predsednika g. dr. E. [rnesta] Kalana v Celju, Celje, dne 29. 11. 1926, str. [1–2]; Nova doba, 8, 4. 12. 1926, št. 135, Proračunska seja celjskega

Razglasi velikega župana mariborske oblasti.

S. br. 678/2.

Razglas.

Veliki župan mariborske oblasti je razpustil z odlokom z dne 7. marca 1927., S. br. 678/2, občinski svet celjski ter postavil za vladnega komisarja drja. Leopolda Žužka, vladnega svetnika in sreskega poglavarja v Celju.

V Mariboru, dne 7. marca 1927.

Iz pisarne velikega župana mariborske oblasti.

L. št. 3/8.

Razglas velikega župana mariborske oblasti o razpustu celjskega občinskega sveta 7. marca 1927. (Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti, 9, 12. 3. 1927, št. 28, str. 164. Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje)

prišlo do občinske krize, saj je proračun, kot je dejal finančni referent Božič, »hrbtišče vsega občinskega gospodarstva«. ⁸⁷ Krizo je poglobila nova izjava NRS, SLS in nemškega kluba na seji občinskega sveta 3. decembra 1926. V njej so poudarili, da zaradi zavrnitve njihovih zahtev, v delu sveta ne morejo več sodelovati. Predstavniki NRS in SLS – bilo jih je devet – so nato znova zapustili sejo, občinski svet pa je bil ponovno nesklepčen. ⁸⁸ Nova doba je nastale razmere pospremila z oceno, da bo verjetno »po zadnjih dogodkih celjski občinski svet razpuščen in imenovan gerent. O delu opozicije za blagor in napredek mesta pa bodo sodili občani sami. Vsekakor si je storila občinska opozicija s svojim nastopom zelo dvomljivo uslugo.« ⁸⁹

občinskega sveta, str. 1–2; Orožen, Zgodovina Celja, str. 332–334; Kregar, Upravni razvoj Celja, str. 60.

⁸⁷ SI_ZAC/0024/002/001/00007, Zapisnik o redni javni seji mestnega občinskega sveta celjskega, 29. 11. 1926, str. [2]; Nova doba, 8, 4. 12. 1926, št. 135, Proračunska seja celjskega občinskega sveta, str. 2.

⁸⁸ SI_ZAC/0024/002/001/00007, Zapisnik o redni javni seji mestnega občinskega sveta celjskega, 3. 12. 1926, str. [2]; Nova doba, 8, 7. 12. 1926, št. 136, Celjska kronika: zopet onemogočena občinska seja, str. 2; Orožen, Zgodovina Celja, str. 334.

⁸⁹ Nova doba, 8, 7. 12. 1926, št. 136, Celjska kronika: zopet onemogočena občinska seja, str. 2.

Nova doba se ni zmotila. Ko je po zmagi SLS na oblastnih volitvah 23. januarja 1927 mesto velikega župana mariborske oblasti 7. marca 1927 prevzel njen pripadnik dr. Fran Schaubach,⁹⁰ stranka pa je bila tedaj v koalicijski vladi z vsedrjavno NRS, je novi veliki župan še isti dan, ko je nastopil svojo funkcijo, razpustil celjski občinski svet. Razpust je utemeljil z navedbo, da občinski svet ni zmožen za delo. Hkrati je za komisarja Mestne občine Celje imenoval vladnega svetnika in sreskega poglavarja Leopolda Žužka.⁹¹ S tem se je pod vplivom strankarskih nasprotij končalo delo prvega slovenskega župana mesta Celje.

Po razpustu celjskega občinskega sveta je Nova doba zapisala, da so »znani združeni nasprotniki – Nemci, klerikalci in radikali [...] dosegli, da se je novi veliki župan mariborski izkazal s posebnim delom«. Njegov korak je bil tudi »povsem razumljiv in utemeljen z ozirom na današnji klero-radikalni režim«.⁹² Odzvali sta se tudi SDS in NSS, ki sta za 11. marec 1927 v Celjskem domu sklicali protestno zborovanje proti razpustu občinskega sveta in ukinitvi avtonomije mesta. Na zborovanju so govorili predstavniki obeh strank in Hrašovec. Predsednik celjske SDS dr. Ernest Kalan je poudaril, da se prejšnja »radikalno-radičevska vlada tri mesece ni mogla odločiti za razpust celjskega občinskega odbora in se je to zgodilo šele, ko so prišli (1. februarja 1927 – op. J. P.) v vlado klerikalci«, predstavnik NSS in bivši podžupan Dragotin Gobec pa je opozoril na »namero celjskih Nemcev, ki se hočejo zopet uveljaviti in pokazati svojo brezobzirnost napram slovenskemu življu. K temu jim hočejo pripomoči klerikalci in radikali.« Hrašovec je bil zelo stvaren. Dejal je, da če bi delovna večina ali on kaj zagrešila, »ne bi bilo višje oblastvo čakalo par mesecev na to, ampak bi takoj razpustilo občinski svet. Bil je to torej grd zločin, da se je brez vsake potrebe ukinila avtonomija.« Na zborovanju so sprejeli resolucijo,

v kateri so protestirali proti razpustu občinskega sveta, ker opozicija ni hotela sprejeti od vseh strank pripravljenega proračuna, in ker se je hotela »manjšina (NRS – op. J. P.) polastiti s pomočjo nemške in klerikalne stranke občine celo leto prej, preden je potekla legalna doba občinskega odbora«.⁹³

Hrašovec se je od predstavnikov mestnega magistrata in občinskih podjetij poslovil 15. marca 1927 dopoldne v magistratni županovi sobi. Vodil jih je magistratni svetnik Ivo Šubic, ki je v govoru, s katerim se je v njihovem imenu od Hrašovca poslovil, poudaril, da je svoje posle prevzel v težkih poveljnih razmerah. Mesto je nato zgledno vodil. Uredili so ceste, obnovljeni so mostovi in javne zgradbe, postavljena je bila moderna javna razsvetljava, odpirajo se novi deli razvijajočega mesta, urejene so mestne finance in občinska podjetja stojijo na trdni in samostojni podlagi. »Prav posebno hvalo so pa dolžni mestni uslužbenci, ker so dobili v dobi njegovega županovanja z novo službeno pragmatiko boljši gmotni položaj, kakor ga imajo državni uslužbenci, ter stalnost, da se morejo posvečati neodvisno svojemu delu.« Tudi Hrašovec se je v zahvali ustavil pri službeni pragmatiki, ki uradništvo varuje krivic in mu zagotavlja svobodo političnega prepričanja ter neodvisnost. Zahvalo je končal z besedami, »da je nadvse srečen, ako ga je uradništvo imelo rado in ako ostane uradništvu prvi slovenski župan v dobrem in prijetnem spominu«. Zvečer istega dne, ko se je Hrašovec poslovil od uradništva in predstavnikov občinskih podjetij, je novo imenovani komisar mestne občine, vladni svetnik Leopold Žužek prevzel svoje posle.⁹⁴

Čas po županovanju

Po prenehanju županske funkcije je bil Hrašovec še naprej dejaven v družbenem, upravnem in političnem življenju. Deloval je v moški podru-

⁹⁰ Stiplovšek, Slovenski parlamentarizem 1927–1929, str. 106–113, 152. V Celju je na oblastnih volitvah zmagala povezava Nemcev, SLS in NRS, medtem ko je kot posamična lista največ glasov dobil Narodni blok (povezava SDS in NSS). – Perovšek, Celje in politične razmere, str. 37.

⁹¹ Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti, 9, 12. 3. 1927, št. 28, Razglasi velikega župana mariborske oblasti, S. br. 678/2: razglas, str. 164; Perovšek, Celje in politične razmere, str. 39.

⁹² Nova doba, 9, 12. 3. 1927, št. 29, Protestiramo, str. 1.

⁹³ Jutro, 8, 13. 3. 1927, št. 62, Naši kraji in ljudje: proti suspenziji celjske občinske avtonomije, str. 3. Glej tudi: Nova doba, 9, 15. 3. 1927, št. 30, Protest narodnih Celjanov, str. 1.

⁹⁴ Jutro, 8, 17. 3. 1927, št. 65, Naši kraji in ljudje: izpremembe v vodstvu celjske mestne občine, str. 3. Prim. tudi: Nova doba, 9, 16. 6. 1927, št. 67, Juro Hrašovec, Taka je resnica!, str. 2. O Službeni pragmatiki za nameščence mestne občine celjske, sprejeti leta 1924, glej: Kregar, Upravni razvoj Celja, str. 60, 65–67. O vodenju celjske mestne občine neposredno po razpustu njenega občinskega sveta glej: Orožen, Zgodovina Celja, str. 334–335; Kregar, Upravni razvoj Celja, str. 60.

žnici CMD v Celju, 2. junija 1927 pa ga je veliki župan mariborske oblasti ob razrešitvi dotedanjega gerentskega sveta imenoval v novi gerentski svet celjskega okrajnega zastopa.⁹⁵ Viden je bil tudi v dejavnosti celjske SDS. Na strankinem rednem zboru 14. aprila 1927 so ga izvolili za nosilca strankine liste na novih občinskih volitvah, ki so bile 19. junija 1927. Hrašovec je izvolitev sprejel s poudarkom, »da mora biti vojak vedno na svojem mestu, tudi takrat, kadar mu preti nevarnost«.⁹⁶ Na volitvah so zmagali združeni SLS, NRS in Nemci, medtem ko je kot posamična lista največ glasov dobila SDS na čelu z nekdanjim županom Hrašovcem. *Nova doba* je SDS označila za »najmočnejšo politično skupino v Celju«.⁹⁷

Hrašovčeve izvolitve ni ogrozil predvolilni napad v *Slovincu*, ki je skrajno negativno pisal o vodenju mesta na vseh področjih v preteklih dveh in pol letih.⁹⁸ Hrašovec je 16. junija 1927 vse očitke ovrغل v *Novi dobi*. Poudaril je, da je, če že ne celotno, pa vsaj največje breme dela v prejšnjem občinskem svetu nosila njegova delovna večina, ki je izdelala najtežje in najbolj obsežne referate bodisi s finančnega in pravnega bodisi s personalnega področja. Izdelala je tudi referate odsekov za vodovod, elektrarno, klavnico, pogrebni zavod in plinaro. V mestu so gospodarili varčno, mestne finance so urejene. Prodali so hiše, ki jih je nakupil prejšnji nemški zastop, in z dobljenimi sredstvi plačali njegove dolgove. Mesto ima lepo električno razsvetljavo, odprli so novo Tavčarjevo, popravili Miklošičevo in Strossmayerjevo cesto ter razširili Levstikovo ulico. Zaključujejo obrežno pot ob Savinji. Po naročilu in navodilu mestnega urada so hiše večinoma prenovljene in popravljene, vzdrževanje vodovoda je potekalo brez zapletov, pogrebni zavod

in klavnica delujeta dobro, delovanja plinarne niso opustili, za reveže je pod njegovim vodstvom skrbel ubožni svet. Glede Mestne hranilnice je opozoril, da občinski svet ni bil povezan z njenimi finančnimi operacijami.⁹⁹

Hrašovec je svoj odgovor zaključil z opozorilom, da SLS, NRS in Nemci prejšnjega občinskega sveta niso razbili, ker bi slabo gospodaril, pač pa, ker so hoteli izpodkopati tla večini. Skupaj nastopajo zato, ker vsak zase ne pomenijo veliko. Razen mržnje do SDS ne morejo imeti skupnega programa, ker so si preveč različni v svojih načelih. In pri tem je nesprejemljivo, »da se slovenska stranka združi s stranko druge narodnosti in to v Celju, kjer se nam še vedno vzbujajo žalostni spomini na ono dobo, ko je bil naš jezik na mestni občini zapostavljen in zasramovan, ko sploh nismo smeli v mestu javno in glasno govoriti slovensko, ko mestni urad ni sprejemal v slovenskem jeziku pisanih vlog, ko se ni smela vršiti nobena večja slovenska prireditev, ne da bi se hujskalo proti Slovincem in prišlo do dejanskih napadov na Slovence. Da, da; Zveza združenih nasprotnih strank (SLS, NRS in Nemci) je in ostane narodno izdajstvo. Med Nemci«, je pristavil, »ne bi bilo mogoče, da bi nemška stranka se hotela združiti s kako nenacijonalno, nenemško stranko samo v namenu, da drugo nemško stranko premaga. Pri nas je Nemcem taka zveza dobro došla, ker ne morejo ničesar izgubiti, le pridobiti in ker so le Slovenci prosili za njih podporo, ne Nemci za podporo Slovencev. In to je sramotno.«¹⁰⁰

Hrašovec je občinski svetnik ostal tudi po uvedbi diktature kralja Aleksandra 6. januarja 1929, ko je veliki župan mariborske oblasti 8. januarja 1929 razpustil dotedanji občinski svet in imenoval novega. Novi občinski odbor je imel enako sestavo kot dotedanji, bil pa je postavljen na novo pravno osnovo.¹⁰¹ Član občinskega odbora je bil do 5. septembra 1935, ko je po združitvi Mestne občine Celje in občine Celje-okolica, 7. avgusta 1935, kraljevska banska uprava Dravske banovine razrešila oba dotedanja župana in njuna občinska odbora ter

⁹⁵ *Nova doba*, 9, 7. 4. 1927, št. 39, CMD v Celju, str. 1; *Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti*, 9, 11. 6. 1927, št. 63, *Razglasi velikega župana mariborske oblasti: razglas*, str. 405.

⁹⁶ *Nova doba*, 9, 16. 4. 1927, št. 43, *Zbor SDS v Celju*, str. 2. Glej tudi: *Nova doba*, 9, 10. 5. 1927, št. 52, *Celjska kronika: kandidatna lista SDS*, str. 2, 16. 6. 1927, št. 67, *Slovenski someščani!*, str. 1, 18. 6. 1927, *Slovenski someščani!*, str. 1.

⁹⁷ *Nova doba*, 9, 21. 6. 1927, št. 89, *Celjska kronika: občinske volitve v Celju; občinski odborniki Samostojne demokratske stranke*, str. 1, 23. 6. 1927, št. 70, *Občinske volitve v Celju*, str. 1, *Celjska kronika: novi občinski svet*, str. 2; *Orožen, Zgodovina Celja*, str. 335.

⁹⁸ *Slovenec*, 55, 11. 6. 1927, št. 130, *Celje: Celjani!*, str. 5.

⁹⁹ *Nova doba*, 9, 16. 6. 1927, št. 67, *Juro Hrašovec, Taka je resnica!*, str. 2.

¹⁰⁰ *Prav tam*.

¹⁰¹ *Orožen, Zgodovina Celja*, str. 337; *Perovšek, Celje in politične razmere*, str. 39–40.

Celjska mesta hiša na Prešernovi ulici med svetovnima vojnoma. Danes v nekdanji mestni hiši deluje Muzej novejšje zgodovine Celje. (Muzej novejšje zgodovine Celje)

imenovala predsednika in odbor razširjene celjske mestne občine (t. i. Veliko Celje). V novem občinskem svetu ni bilo več predstavnikov liberalne politike, saj je sredi leta oblast na Slovenskem prevzela katoliška politična stran.¹⁰² S tem se je Hrašovecovo delo v celjskem občinskem svetu končalo.¹⁰³ *Jutro* je poudarilo, da »prvi izvoljeni slovenski župan g. dr. Juro Hrašovec, ki predseduje celjskemu odboru za postavitve spomenika kralju Ujedinjitelju (Aleksandru I. – op. J. P.), ni več imenovan v mestni svet celjski, v katerem je kot župan in svetovalec 14 let nesebično delal«.¹⁰⁴

¹⁰² Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine, 6, 28. 8. 1935, št. 69, Zakoni in kraljevske uredbe: v imenu njegovega veličanstva Petra II., str. 659; SI_ZAC/0024/002/001/00015, Zapisnik o seji mestnega sveta celjskega, 11. 9. 1935, str. 2; Nova doba, 17, 14. 9. 1935, št. 38, Novi celjski mestni svet, str. 1; Orožen, Zgodovina Celja, str. 342–343.

¹⁰³ Novak, Delovanje celjskega Mestnega sveta, str. 51.

¹⁰⁴ *Jutro*, 16, 15. 9. 1935, št. 214, Obeležje novega celjskega mestnega sveta, str. 2. Prim. tudi: Nova doba, 17, 1. 11. 1935, št. 46, Spomenik kralju Aleksandru v Celju, str. 1.

Hrašovec je kot prizadevni javni delavec kljub svojim visokim letom vse do druge svetovne vojne na Slovenskem deloval tudi na številnih društvenih in drugih področjih, večinoma tistih, na katerih je bil dejaven že v času svojega županovanja. V tridesetih letih se je na novo vključil še v dejavnost Glasbene matice v Celju, krajevnega in sreskega odbora Rdečega križa, ki ju je tudi vodil, in Jugoslovansko-bolgarske lige v Celju. Bil je tudi podpredsednik Podpornega društva za uboge učence na gimnaziji v Celju.¹⁰⁵ Še nadalje je bil dejaven kot odvetnik. V tem času ga je Odvetniška zbornica v Ljubljani 1. septembra 1932 izvolila za člana disciplinskega sveta pri Stolu sedmorice, že 30. januarja 1929 pa

¹⁰⁵ Nova doba, 15, 10. 11. 1933, št. 91, Glasbena Matica v Celju, str. 2, 30. 12. 1933, št. 104, Celje in okolica: na božičnici Rdečega križa, str. 2; Nova doba, 17, 22. 3. 1935, št. 12, Celje in okolica: javni izpiti udeležencev samarijanskih tečajev v Celju, str. 2; Nova doba, 18, 23. 10. 1936, št. 43, Celje in okolica: podporno društvo za uboge učence na gimnaziji v Celju, str. 3; Nova doba, 20, 13. 5. 1938, št. 20, Ustanovitev Jugoslovansko-bolgarske lige v Celju, str. 1; Nova doba, 21, 13. 10. 1939, št. 42, Zadnja pot Vinka Kukovca, str. 2.

so ga izvolili za častnega člana društva Pravniki v Ljubljani.¹⁰⁶ Iz njegove odvetniške prakse v tridesetih letih naj opozorimo na »edinstveni primer, ki ga sodna praksa v Sloveniji še ni poznala«,¹⁰⁷ proces pred Okrožnim sodiščem v Celju zaradi industrijskega vohunstva, januarja 1939.¹⁰⁸ Obtoženca, ki ga je zagovarjal Hrašovec, so oprostili.¹⁰⁹

»Znan kot vesten mož in zelo natančen gospodar«¹¹⁰

Gornji navedek zelo dobro označuje bistvo Hrašovčevega delovanja. Bil je izrazito delovna osebnost, ki je na številnih področjih zaznamovala življenje Celja že v avstrijski dobi in nato do konca prve jugoslovanske države. Predno jo je potopila druga svetovna vojna, so ga upravičeno imenovali »starosta celjskih Slovencev«. ¹¹¹ Kot celjski župan je pomembno prispeval k razvoju mesta, ki je z njim dobilo svojega prvega izvoljenega slovenskega upravljalca. V tem pogledu je njegova vloga v razvoju mesta Celje zgodovinska in vpeta v slovenski emancipacijski proces po razpadu habsburške monarhije. Hrašovec je bil zgleden in zanesljiv predstavnik mesta in eden od vidnih graditeljev slovenske tvornosti po prvi svetovni vojni.

Viri in literatura

Arhivsko gradivo

Zgodovinski arhiv Celje

SI_ZAC/0024, Mestna občina Celje 1919–1941, a. š. 1, SI_ZAC/0024/002/001/00002 (1921); SI_ZAC/0024/002/001/00003 (1922); SI_ZAC/0024/002/001/00004 (1923).
SI_ZAC/0024, Mestna občina Celje 1919–1941, a. š. 2, SI_ZAC/0024/002/001/00005 (1924);

¹⁰⁶ *Nova doba*, 11, 4. 2. 1929, št. 10, *Domače vesti*: za častnega člana, str. 2; *Nova doba*, 14, 3. 9. 1932, št. 80, *Domače vesti*: odvetniška zbornica v Ljubljani, str. 2.

¹⁰⁷ *Nova doba*, 21, 20. 1. 1939, št. 4, *Izza kulis kapitala*, str. 1.

¹⁰⁸ O tem glej prav tam in: *Nova doba*, 21, 27. 1. 1939, št. 5, *Celjska »litoponska afera«*, str. 1, 3. 2. 1939, št. 6, *Celje in okolica*: sodba v litoponskem procesu, str. 3.

¹⁰⁹ *Nova doba*, 21, 3. 2. 1939, št. 6, *Celje in okolica*: sodba v litoponskem procesu, str. 3.

¹¹⁰ Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 336.

¹¹¹ *Nova doba*, 22, 23. 2. 1940, št. 9, *Vladni svetnik Emilijan Lilek* †, str. 2.

SI_ZAC/0024/002/001/00006 (1925); SI_ZAC/0024/002/002/00007 (1926); SI_ZAC/0024/002/001/00008 (1927).
SI_ZAC/0024, Mestna občina Celje 1919–1941, a. š. 3, SI_ZAC/0024/002/01/00015 (1935).

Muzej novejšje zgodovine Celje

MNZC, fototeka Josip Pelikan.

Časopisni viri

Deutsche Wacht, Vereinsbuchdruckerei Celeja, 1918.

Jutro, Ljubljana: Konzorcij Jutra, 1921, 1923, 1927, 1935.

Kmetijski list, Ljubljana: Konzorcij, 1921.

Naprej, Ljubljana: Ivan Mlinar, 1921–1923.

Nova doba, Celje: Zvezna tiskarna, 1919, 1921–1927, 1929, 1933, 1935, 1936, 1938–1940.

Nova pravda, Ljubljana: Konzorcij Nove pravde, 1921.

Slovenec, Ljubljana: Konzorcij Slovenca, 1921, 1927.

Slovenski narod, Ljubljana: Narodna tiskarna, 1921, 1922.

Tabor, Maribor: Konzorcij Tabor, 1924.

Tiskani viri

Sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo 1918–1921: 1. del: od 1. nov. 1918 do 26. feb. 1919 (za objavo pripravil Peter Ribnikar). Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1998.

Sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo 1918–1921: 2. del: od 28. feb. 1919 do 5. nov. 1919 (za objavo pripravil Peter Ribnikar). Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1999.

Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine. Ljubljana: Kraljevska banska uprava Dravske banovine, 1935.

Uradni list Deželne vlade za Slovenijo. Ljubljana: Delniška tiskarna, 1919, 1921.

Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani. Ljubljana: Delniška tiskarna, 1918.

Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti.
Ljubljana: Delniška tiskarna, 1924, 1927.

Literatura

Cvirn, Janez. Celjsko nemštvo in poskus demokratizacije občinskega volilnega sistema na Spodnjem Štajerskem 1914. *Zgodovinski časopis*, 44, 1990, št. 1, str. 113–117.

Cvirn, Janez. *Dunajski državni zbor in Slovenci: 1848–1918.* Celje: Zgodovinsko društvo Celje; Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2015.

Cvirn, Janez. Prepoved slovenskih napisnih tabel v Celju. *Slovenska kronika XX. stoletja: knj. 1* (ur. Marjan Drnovšek, France Rozman in Peter Vodopivec). Ljubljana: Nova revija, 1995, str. 65.

Cvirn, Janez. Spodnještajerski narodni svet. *Slovenska kronika XX. stoletja: knj. 1* (ur. Marjan Drnovšek, France Rozman in Peter Vodopivec). Ljubljana: Nova revija, 1995, str. 71.

Cvirn, Janez. *Trdnjavski trikotnik: politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914).* Maribor: Založba Obzorja, 1997.

Čuček, Filip. *Svoji k svojim: na poti k dokončni nacionalni razmejitvi na Spodnjem Štajerskem v 19. stoletju.* Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2016.

Fugger Germadnik, Rolanda. Slovo od Narodnega doma: dr. Juro Hrašovec in Narodni dom. *Celjski zbornik 1997: ob 100-letnici Narodnega doma* (ur. Janko Germadnik in Branko Goropevšek). Celje: Mestna občina Celje, 1997, str. 181–188.

Goropevšek, Branko. *Štajerski Slovenci, kaj hočemo!: slovenska politika na Štajerskem v letih 1906–1914.* Celje: Zgodovinsko društvo, 2005.

Kregar, Tone. Upravni razvoj Celja v letih 1918–1941. *Iz zgodovine Celja 1918–1941* (ur. Marija Počivavšek). Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2001, str. 49–74.

Novak, Nika. *Delovanje celjskega Mestnega sveta med leti 1929 in 1935: magistrsko delo.* Maribor: Filozofska fakulteta, 2016.

Orožen, Janko. *Zgodovina Celja in okolice: II. del: 1849–1941.* Celje: Kulturna skupnost Celje, 1974.

Perovšek, Jurij. Celje in politične razmere v jugoslovanski državi v letih 1918–1941. *Iz zgodovine Celja 1918–1941* (ur. Marija Počivavšek). Celje: Muzej novejšje zgodovine, 2001, str. 5–48.

Perovšek, Jurij. Politična podoba Ptuja v letih 1918–1941. *Ptuj v 20. stoletju: zbornik ob 125-letnici ptujskega muzeja* (ur. Martin Šteiner). Ptuj: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, 2018, str. 133–165.

Perovšek, Jurij. Političnoupravna podoba Ljubljane v letih 1918–1941. *Studia Historica Slovenica*, 14, 2014, št. 2–3, str. 291–337.

Perovšek, Jurij. Predsednik gerentskega sveta, ljubljanski župan in predsednik Mestne občine Ljubljana dr. Dinko Puc (1924–1935). *Studia Historica Slovenica*, 17, 2017, št. 2, str. 641–673.

Perovšek, Jurij. *Slovenski prevrat 1918: položaj Slovencev v Državi Slovencev, Hrvatov in Srbov.* Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2018.

Perovšek, Jurij. Volitve v Narodno skupščino februarja 1925. *Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992: 1* (ur. Jasna Fischer ... [et al.]). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005, str. 281–283.

Rahten, Andrej. *Po razpadu skupne države: slovensko-avstrijska razhajanja od mariborskega prevrata do koroškega plebiscita.* Celje: Celjska Mohorjeva družba; Društvo Mohorjeva družba; Celovec: Mohorjeva družba; Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 2020.

Rozman, Franc. *Socialistično delavsko gibanje na slovenskem Štajerskem.* Ljubljana: Založba Borec, 1979.

Stavbar, Vlasta. *Politik Vekoslav Kukovec: politično delovanje do leta 1918.* Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2014.

Stiplovšek, Miroslav. *Slovenski parlamentarizem 1927–1929: avtonomistična prizadevanja skupščin ljubljanske in mariborske oblasti za ekonomsko-socialni in prosvetno-kulturni razvoj Slovenije ter za udejanjenje parlamentarizma.* Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2000.

Zusammenfassung

EIN SLOWENE WIRD FÜHRENDER BÜRGER VON CELJE

*Die Wahl von Dr. Juro Hrašovec (1858–1957)
zum Bürgermeister im Jahr 1921 und seine
Leitung der Stadt Celje**

Nach der Leitung der Stadt durch einen Gerenten in den Jahren 1918–1921 wurde am 26. April 1921 Juro Hrašovec (1858–1957) in den Cillier Gemeinderat gewählt, eine erfahrene nationale und politische Persönlichkeit und Mitglied der liberalen Jugoslawischen demokratischen Partei (Jugoslovanska demokratska stranka) JDS. Auf der ersten Sitzung des Gemeinderates am 18. Mai 1921 wurde er zum Bürgermeister gewählt. Hrašovec war nach der deutschen Verwaltung der Stadt zur Zeit Österreichs der erste Slowene, der Bürgermeister von Celje wurde. Das Cillier Parteiblatt der JDS Neue Epoche (Nova doba) schrieb zu diesem Anlass, »dass als erster slowenischer Bürgermeister in Celje ein Mann gewählt wurde, dessen Name eng mit der Geschichte unserer nationalen Kämpfe in Celje in den letzten Jahrzehnten verbunden ist, gleichzeitig ein Mann mit tiefem Einblick in unsere Verhältnisse und Kenntnis der wirtschaftlichen Bedürfnisse der Stadt und der Bewohner«.

Der Cillier Gemeinderat behandelte in der Zeit der beiden Bürgermeistermandate von Hrašovec (1921–1924 und 1924–1927) alle wesentlichen Fragen der Stadtentwicklung: jährliche Budgets und Fragen aus dem Bereich der allgemeinen Gemeindeverwaltung, städtische personale und juristische Angelegenheiten, Investitions- und andere finanzielle Fragen, die Tätigkeit der Polizei, die Straßenpolizeiordnung, die Problematik städtischer Verkehrsflächen und -mittel, weiters widmete man sich der Frage der Gemeindebauten sowie Bau- und anderen mit der städtischen Raumplanung

verbundenen Fragen, außerdem der Wohnfrage, dem Funktionieren von städtischer Wasserleitung, Gas- und Elektrizitätswerken einschließlich der Verteilung des elektrischen Stroms, sowie allen übrigen Zweigen der städtischen Wirtschaft und der kommunalen Angelegenheiten. Des Weiteren behandelte der Gemeinderat auch laufende gewerbliche und wirtschaftliche Fragen, die Problematik der Marktverwaltung und seiner Verpflichtungen bei Geldinstitutionen, die Tätigkeit der Kultur-, Sport- und Sozialeinrichtungen, des städtischen Hygieneamtes sowie des Bestattungsinstitutes und Friedhofes, schließlich die Frage der Sicherung notwendiger Mittel für die Schuleinrichtungen in der Stadt sowie Fremdenverkehrsangelegenheiten. Die Ausübung der Leitungsfunktion der Stadt durch Hrašovec umfasste auch die Herausgabe einer Reihe von Verordnungen, Aufrufen und Kundmachungen in den Bereichen des Wirkens der städtischen Verwaltung, der Finanzen und der Wirtschaft, weiters bei Bauangelegenheiten, der öffentlichen Gesundheit, militärischen Angelegenheiten und Fragen der öffentlichen Sicherheit sowie der Wasserleitungsordnung und anderen Fragen. Während seines zweiten Mandats schenkte er Fragen der Regulierung der Savinja besondere Aufmerksamkeit, nachdem es in den Jahren zuvor sowie im November 1925 Überschwemmungen gab. Dazu berief er im Frühjahr 1926 eine Beratung aller maßgebenden und hochqualifizierten Fachleute und Vertreter aus Politik und Verwaltung ein. Im Herbst desselben Jahres nahm der Gemeinderat einen Plan zur Regulierung der Savinja in Celje und Umgebung sowie ihrer Nebenflüsse nahe den Mündungen an. Hrašovec trat während seiner Amtszeit recht häufig als Vertreter der Stadt auf und übte protokollarische Funktionen aus. Weiters war er in zahlreichen Vereinen und Institutionen tätig und trat auch als Anwalt vor Gericht auf. Unter seiner Leitung der Stadt wurden Straßen errichtet, Brücken und öffentliche Gebäude erneuert, eine moderne öffentliche Beleuchtung installiert, neue Stadtteile eingeweiht, die Stadtfinanzen geordnet und die gemeindeeigenen Betriebe auf eine gesunde und selbstständige Basis gestellt. Im Jahr 1924 wurde die Dienstpragmatik für Angestellte der Cillier Stadtgemeinde (Službena pragmatika za nameščence mestne občine celjske) angenommen, die städtischen Angestellten im Vergleich zu staatlichen eine bessere finanzielle Lage, Bestän-

* Die Studie wurde im Rahmen des Forschungsprogrammes Nr. P6-0281 Ideenpolitischer und kulturelle Pluralismus und Monismus im slowenischen Gebiet im 20. Jahrhundert (Idejnopolični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju), finanziert von der Öffentlichen Agentur für die Forschungstätigkeit der Republik Slowenien (Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije), durchgeführt.

digkeit und politische Unabhängigkeit garantierte. Hrašovec war als gewissenhafter Mann und sehr genauer Wirtschaftler bekannt.

Sein zweites Bürgermeistermandat – am 28. September 1924 wurde er erneut in den Gemeinderat gewählt und am 25. Oktober 1924 zum Bürgermeister – beendete Hrašovec vorzeitig. Der Grund dafür war das Verhalten der katholischen Slowenischen Volkspartei (Slovenska ljudska stranka) SLS, der National-radikalen Partei (Narodna radikalna stranka) NRS und des deutschen Klubs im Gemeinderat. Am 29. November 1926 lehnten diese die Abstimmung über das Budget für das Jahr 1927 ab, weil die zwei genannten Parteien ihre Forderung nach Übersiedlung der katholischen Hermagoras-Gesellschaft (Mohorjeva družba) nach Celje nicht durchsetzen konnten und weil im Gemeinderat die Forderung von SLS, NRS und deutschem Klub abgewiesen wurde, wonach der Rat die Teilnahme von zumindest 10 ihrer Vertreter im Verwaltungsrat der Städtischen Cillier Sparkasse (Mestna hranilnica celjska) ermöglichen – womit sie im Ausschuss eine Mehrheit hätten – sowie den Rücktritt der Direktion zusichern sollte. Die zwei Parteien und der deutsche Klub erklärten dann am 3. Dezember 1926, dass sie aufgrund der Zurückweisung ihrer Forderungen nicht mehr an der Tätigkeit des Gemeinderates mitwirken können. Der Gemeinderat war nicht mehr beschlussfähig und der Vorsteher (veliki župan) des Verwaltungsbezirkes (òblast) Maribor löste ihn am 7. März 1927 mit der Begründung, dass er nicht mehr arbeitsfähig ist, auf.

Bei den neuen Gemeindewahlen am 19. Juni 1927 wurde Hrašovec erneut in den Gemeinderat gewählt. Hrašovec blieb auch nach Einführung der Königsdiktatur durch Aleksandar I. Karađorđević am 6. Januar 1929 Gemeinderat, als der Vorsteher des Verwaltungsbezirkes Maribor am 8. Januar 1929 den bisherigen Gemeinderat auflöste und einen neuen ernannte. Der neue Gemeinderat hatte dieselbe Zusammensetzung wie der alte, er wurde aber auf eine neue rechtliche Basis gestellt.

Hrašovec blieb bis zum 5. September 1935 Mitglied des Gemeinderates, als nach der Vereinigung der Stadtgemeinde Celje mit der Umlandgemeinde am 7. August 1935 die königliche Banschaftsverwaltung der Draubanschaft (Dravska banovina) beide bisherigen Bürgermeister und deren Gemeinderäte ihrer Funktionen entband und Vorsitzenden und Gemeinderat der erweiterten Cillier Stadtgemeinde – das sog. Große Celje (Veliko Celje) – ernannte. Im neuen Gemeinderat gab es keine Vertreter der liberalen Politik mehr, da Mitte des Jahres das katholische politische Lager die Macht in Slowenien innehatte. Damit endete das Wirken von Hrašovec im Cillier Gemeinderat, er setzte jedoch seine Tätigkeit in zahlreichen Vereinen und anderen Bereichen – größtenteils solchen, in denen er bereits zur Zeit seines Bürgermeisteramtes wirkte – bis zum Zweiten Weltkrieg fort.

Hrašovec war eine ausgesprochen arbeitsame Persönlichkeit, die das Leben in Celje bereits zur Zeit Österreichs und dann bis zum Ende des ersten jugoslawischen Staates in zahlreichen Bereichen prägte. Bevor Jugoslawien im Zweiten Weltkrieg unterging, wurde Hrašovec verdientermaßen »Nestor der Cillier Slowenen« genannt. Als Bürgermeister trug er bedeutend zur Entwicklung der Stadt bei, die mit ihm ihren ersten gewählten slowenischen Entscheidungsträger bekam. In dieser Hinsicht ist seine Rolle in der Entwicklung der Stadt Celje historisch und in den slowenischen Emanzipationsprozess nach dem Zerfall der Habsburgermonarchie eingebunden. Hrašovec war ein vorbildlicher und verlässlicher Vertreter der Stadt und einer der prominenten Mitgestalter des slowenischen Schaffens nach dem Ersten Weltkrieg.

Schlagwörter: Stadtgemeinde Celje, erster slowenischer Bürgermeister, Dr. Juro Hrašovec, Bürgermeister Tätigkeit 1921–1927, Jugoslovanska demokratska stranka/Samostojna demokratska stranka Jugoslawische demokratische Partei/Selbständige demokratische Partei